

ת"פ 37164/05/13 - מדינת ישראל נגד יצחק רוכברגר

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"פ 37164-05-13 מדינת ישראל נ' רוכברגר
בפני כב' השופט עידו דרואן

המאשימה

מדינת ישראל

ע"י ב"כ עו"ד פ"ה גלבר

נגד

יצחק רוכברגר

הנאשם

ע"י ב"כ עוה"ד ליאור אפשטיין וענת כהן

הכרעת דין

חלק ראשון - פרקי פתיחה:

בכתב האישום שהוגש לראשונה בחודש מאי 2013 ותוקן פעמיים במהלך ההליך, הואשם הנאשם בביצוע עבירות אלו, כל אחת מהן על-דרך ריבוי עבירות:

- א. רישום כוזב במסמכי תאגיד, לפי סעיף 423 לחוק העונשין, תשל"ז-1977 [להלן - החוק];
- ב. מרמה והפרת אמונים בתאגיד, לפי סעיף 425 לחוק הנ"ל;
- ג. זיוף מסמך בכוונה לקבל באמצעותו דבר, לפי סעיף 418 לחוק הנ"ל;
- ד. שימוש במסמך מזויף, לפי סעיף 420 לחוק הנ"ל;

במשפט זה חזרה וניסרה בחלל האולם, במגוון מופעים, השאלה הכפולה:

האם מותר היה לנאשם, יושב-ראש של קרן השתלמות גדולה שהנה חברה ציבורית, לגלגל (ולנסות לגלגל) על הקרן את הוצאותיו הפרטיות והוצאות משפחתו, לרבות רכישות מזון, בגדים, נעליים, טלוויזיה, מקרר, שיעורים פרטיים לבת, נסיעה של הבת לחו"ל, חגיגת בר-מצווה לילדי גיסו, ועוד?

ואם התשובה לכך היא שלילית - האם אפשר שהנאשם טעה וסבר בתום-לב כי מותר היה לו?

א. רקע, עובדות מוסכמות, וגם לוח זמנים שימושי:

1. קרן השתלמות לעובדי הרשויות המקומיות בע"מ [להלן - הקרן] היא תאגיד, חברה בע"מ הפועלת כמלכ"ר, המצוי בשליטה פריטטית של הסתדרות הפקידים ומרכז השלטון המקומי, ובתקופה הרלוונטית סיפק שירות לציבור על-דרך ניהול חסכוניותם של כתשעים אלף עמיתים, מעובדי הרשויות המקומיות בישראל.

2. הנאשם עבד בהסתדרות וכיהן כמזכיר הארצי של עובדי הרשויות המקומיות בהסתדרות הפקידים. במסגרת עבודתו ועד לבחירתו לראש עיריית רמת השרון בחודש אוקטובר 2003, כיהן הנאשם כמנכ"ל הקרן - כהונה השמורה לנציג ההסתדרות.

3. בחודש אוקטובר 2003 נבחר הנאשם לכהן כראש עיריית רמת השרון, תפקיד שהוא ממלא עד עצם היום הזה. מאז ועד להתפטרותו בחודש דצמבר 2007 כיהן הנאשם כיו"ר הדירקטוריון בקרן - כהונה השמורה לנציג השלטון המקומי.

4. ביום 12.5.04, בישיבת דירקטוריון הקרן, התקבלה החלטה לעניין "מימון הוצאות יו"ר הקרן", הוא הנאשם, בנוכחות הנאשם, וזו לשונה (ת/א, 1/ת48ג) [1]:

הדירקטוריון מאשר החזר הוצאות ליו"ר כדלקמן:

- אש"ל עד 6,000 ₪ לשנה בכפוף לכללי קופה הקטנה הנהוגים בקרן.

- שימוש בטלפון סלולרי של הקרן עד 6,000 ₪ לשנה.

- מנוי לעיתון גלובס

5. ביום 23.3.05, בישיבת דירקטוריון הקרן, נדון עניין "גמול לדירקטורים, שכר מנכ"ל והחזר הוצאות ליו"ר", בנוכחות הנאשם שיצא מהישיבה לאחר הצגת הנושא ושב לאחר קבלת ההחלטה. ההחלטה התקבלה פה-אחד לעניין שכר המנכ"ל והחזר ההוצאות ליו"ר (ת/ב, 1/ת54א):

הדירקטוריון מעביר את בחינת נושא תשלום שכר ליו"ר הקרן לבחינת ואישור ועדת הביקורת. החלטת ועדת הביקורת תועבר לאסיפה הכללית.

כפוף לאישור ועדת הביקורת והאסיפה הכללית, מאשר הדירקטוריון את השכר בסך 7,000 ₪ לחודש למנכ"ל הקרן והחזר הוצאות בהיקף של 6,000 ₪ לחודש ליו"ר הקרן (72,000 ₪ לשנה, עבור הצגת קבלות בגין הוצאות בפועל).

כאן יוער, שהחלטת אישור של האספה הכללית לא נמצאה במסמכים. עם-זאת, הסכימה התביעה כי אפשר וישיבה והחלטת אישור של האסיפה הכללית אכן התקיימו, לפי דברי המנכ"ל דאז גבע שגיא ביולי 2005. לכן, התביעה אינה טוענת לאי-תקפות של החלטת הדירקטוריון (הערת התובעת בסיכומי ההגנה, ע' 514 בפרוטוקול ישיבת 22.7.14).

6. ביום 14.4.05 התקיימה ישיבה של ועדת הביקורת של הקרן ובה נדון הנושא של "גמול דירקטורים". ועדת הביקורת החליטה להמליץ לדירקטוריון "לאשר גמול לדירקטורים, הגדלת החזר ההוצאות ליו"ר עד 6,000 ₪

לחודש כנגד קבלות ושכר מנכ"ל בגובה של 7,000 ₪ לחודש. " (ת/54ב).

7. במהלך התקופה הרלוונטית היה הנאשם מגיש לקרן קבלות, מדי חודש או כמה חודשים, ומקבל סך עד לגובה של 6,000 ₪ לחודש או 72,000 ₪ בחישוב שנתי. במעשים אלו נעוץ עיקרה של מחלוקת, כפי שיובהר להלן.

8. התשלומים שקיבל כך הנאשם מהקרן מסתכמים בסך של 119,907.16 ₪ (ת/15, ת/16):

בשנת 2005 קיבל הנאשם סך של 60,030.21 ₪, בשלושה תשלומים;

בשנת 2006 קיבל הנאשם סך של 54,206.01 ₪ בשישה תשלומים;

בשנת 2007 קיבל הנאשם סך של 5,670.94 ₪ בתשלום אחד;

9. ביום 6.11.06 נחקר הנאשם לראשונה, בגין פרשה אחרת המכונה "פרשת הסתדרות הפקידים" בה נחשד, שהסתיימה בגניזת התיק בעניינם של כל המעורבים (ת/66)[2]. הנאשם נשאל לגבי שכר והטבות שקיבל מהקרן ומסר לראשונה את גרסתו, שעל עיקריה עמד גם להבא:

רק בשנתיים האחרונות היו"ר מקבל החזר הוצאות בלבד, עד תקרה של 6,000 ₪ לחודש, כנגד קבלות. מדובר בהוצאות אירוח, כל דבר שהוא, ארוחות בוקר, ערב, צהריים - כל מה שאני מוצא לנכון להוציא הוצאה עליו, אני מגיש קבלה ומקבל החזר, ואני מתכוון לדברים כגון מתנה, אירוח, מזון... כאשר אושר לי הדבר לפני כשנתיים לא נקבע שהוצאות אלו יהיו ספציפיות לנושאי הקרן אלא דובר על החזר הוצאות כללי... [לשאלה, האם יכול הנאשם להוציא הוצאות שאינן קשורות כלל לפעילות הקרן אלא פרטיות, השיב הנאשם -] בעקרון זה נכון, אני לא חושב שזה מחייב זאת [קשר לפעילות הקרן] מאחר ואיני ממילא מקבל שכר מהקרן, להבדיל מהמנכ"ל ושאר בעלי התפקידים.

10. ביום 14.12.06 דנה ועדת הביקורת בנושא "הוצאות נושאי משרה בקרן" בעקבות דו"ח שהזמינה ממבקר הקרן, והחליטה כך (ת/47ג):

הוועדה ממליצה לדירקטוריון לאשר תשלום שכר דירקטורים ליו"ר הקרן בהיקף של 7,000 ₪ לחודש ברוטו, החל מ-1.10.2006.

הוועדה מבקשת ממבקר הקרן לבחון את ההוצאות שהוצאו על ידי היו"ר בעבר, ולנכות הוצאות ותשלומים שגויים, אשר אינם נוגעים לתפקידו בקרן. סך ההוצאות השגויות, אם ימצאו, יופחת מן הסכום המגיע ליו"ר בגין הוצאות העבר.

הוועדה קובעת, כי סכום ההוצאות שאושר בעבר ליו"ר הקרן היה ללא הוצאות עודפות, והוצאות אלו צריכות היו לחול על הקרן עצמה.

11. ביום 14.12.06, בישיבת דירקטוריון הקרן, נדון נושא ההוצאות ליו"ר, כשהנאשם יצא בעת הדיון וההחלטה וחזר לאחר מכן. התקבלה החלטה ולפיה (ת/1ג, ת/54ג):

המבקר מ-1.10.06 ממליצים לאשר שינוי ל-7,000 ₪ גמול דירקטורים ללא קבלות וביניכיו מס בחוק. העמדה תואמה עם היו"ר וקיבלה את הסכמתו. לגבי העבר - המבקר יגיש מסמך לגבי ההוצאות שלא שייכות לקרן, והיו"ר יחזיר הוצאות אלו ככל שיהיו.

בכך הסתיימה התקופה הרלוונטית לכתב האישום.

12. ביום 28.3.07 הטיל משרד האוצר על משרד שרונים-שפיר ושות' רואי חשבון, לבצע ביקורת בקרן. הוכן דו"ח ביקורת שנחתם ביום 11.11.07 והועבר לקרן (ת/53). בסיכום המסקנות הודגשו התמיהה על עצם החלטת הדירקטוריון לאשר החזר הוצאות בסך לא-סביר; עניין העדרו של אישור האסיפה הכללית, המחויב בדין לעניין הוצאות מסוג זה^[3]; וחשש באשר להתנהלות הנהלת הקופה שאישרה תשלום החזר הוצאות כנגד קבלות לא-מפורטות שבחלקן לא שימשו כלל למטרות הקרן.

13. ביום 26.11.07 התקיימה ישיבה של ועדת הביקורת כדי להגיב לממצאי הדו"ח. הנאשם הגיע לישיבה ולאחר שאמר את דברו, עזב את הישיבה (ת/18ב, ע' 77; ת/42כח).

14. ביום 28.11.07 החזיר הנאשם לקרן סך של 119,907 ₪ - מלוא הסכום שקיבל כך מהקרן לפי הדו"ח, ואפשר גם שבעודף-מה. לבקשתו, הושבו לו החשבוניות המקוריות לאחר שצולמו על-ידי עובדי הקרן (ת/38, ת/42א).

15. ביום 29.12.07, בו אמורה היתה להתכנס ישיבת הדירקטוריון, התפטר הנאשם מכהונת יו"ר הקרן במכתב ששלח ליו"ר מרכז השלטון המקומי (ת/42ג).

16. ביום 11.6.08 נחקר הנאשם לראשונה במסגרת חקירה שנפתחה בגין החשדות שגובשו סוף-דבר לכתב האישום בהליך דנן. חקירה זו נערכה ללא כל התייחסות לאמרות הנאשם מהחקירה שנערכה בשנת 2006. הנאשם חזר על עיקרי גרסתו, הן בהודעה זו (ת/1) והן באמרותיו הבאות, וטען ש"החזר ההוצאות" היה "תגמול לפעילות שלי בקרן" ולכן לא היה מוגבל להוצאות הקשורות לפעילות הקרן.

17. כתב האישום הוגש כאמור בחודש מאי 2013, כאשר שמיעת העדים החלה ביום 6.1.14, לאחר דחיות לבקשות הצדדים. לאחר מספר ישיבות הופסקה שמיעת העדים בהסכמה, עקב גילוי חומר נוסף, שנאסף ונרשם במסגרת חקירת הפרשה של הסתדרות הפקידים ולא הועבר להגנה.

18. ביום 18.6.14 התחדשה שמיעת הראיות, כאשר שני עדים הושבו לדוכן ונשמעו שני עדים נוספים שצורפו לכתב אישום מתוקן. שמיעת הראיות הסתיימה ביום 21.7.14 ולאחריה נשמעו סיכומי הצדדים.

ב. הנפשות הפועלות, פרט לנאשם[4]:

1. מר לאון מורוזובסקי: היה בעבר יו"ר הסתדרות הפקידים ובעל תפקידים רבים נוספים בהסתדרות, עד לפרישתו באוקטובר 2010. היה נציג ההסתדרות בקרן באסיפה הכללית של הקרן, שמנתה למעשה שני אנשים - לאון כנציג ההסתדרות ויו"ר השלטון המקומי כנציג מרכז השלטון המקומי. בנוסף, היה חבר בדירקטוריון ובוועדת הביקורת של החברה. חברו הוותיק והקרוב של הנאשם, וגם כיום הוא נותן שירותים של ניהול פרויקטים כקבלן עצמאי לחברה הכלכלית של עיריית רמת השרון, שהנאשם הוא היו"ר שלה (ת/63). לדעת הכל, איש רב-כוח שהיה הפוסק אחרון גם בענייני הקרן^[5].

2. מר גבע שגיא: היה בעבר מנכ"ל הסתדרות הפקידים ומילא תפקידים נוספים בהסתדרות ובקרנות הקשורות לה. שימש כמנכ"ל הקרן בתחילת התקופה הרלוונטית, כשהנאשם כיהן כיו"ר, עד שהוחלף על-ידי עו"ד גיל בר-טל בשנת 2006. יחסיו עם הנאשם אינם טובים, וגם עם לאון עלו יחסיו על שרטון.

3. עו"ד גיל בר-טל: מנכ"ל הקרן מחודש אוגוסט 2006 ועד היום, במקביל לתפקידים אחרים שממלא בהסתדרות. לפני מינויו כמנכ"ל, כיהן כחבר הדירקטוריון בקרן, לרבות בתקופה הרלוונטית. הן התביעה והן ההגנה הסכימו כי מדובר באדם אמין, שלא היה מעורב באירועים באופן מהותי ואין לחשוד בעדותו.
4. מר יוסי שטורם: היה מזכיר הקרן (ושל עוד שתי קרנות השתלמות הסתדרותיות) עד שפרש לעסקיו בשנת 2009. בתפקידו היה אחראי על רישום ושמירת הפרוטוקולים, כינוס ישיבות ועבודת ניהול שוטפת.
5. ר"ח חיים אבני: יליד 1932, ר"ח משנת 1963. משנת 2005 עבד בקרן במשרה חלקית כמבקר פנימי, עד שפוטר בשנת 2008 בעקבות הממצאים של דו"ח הביקורת שיזם משרד האוצר.
6. ר"ח אבי יודלביץ': מבעלי משרד ר"ח עוגן גינזבורג יודלביץ', המשמש ר"ח חיצוני של הקרן משנת 1995 ועד היום. בתפקידו הוא מבקר את הדו"חות הכספיים והנהלת החשבונות שעורכת הקרן, ובדק את נכונות הדיווחים.
7. עו"ד אורן ששון: משנת 1998 שימש כיועץ המשפטי של הקרן, לרבות בתקופה הרלוונטית, עד שהוחלף בשנת 2014 על-ידי אחיו עו"ד אורי ששון.
8. גב' אילנית דגן: מנהלת לשכתו של הנאשם בעיריית רמת השרון, מתחילת כהונתו ועד פיטוריה בשנת 2007.
9. ר"ח חנה פרייס: עובדת במשרד ר"ח שרוני-שפלר וביצעה דו"ח ביקורת על הוצאות היו"ר בקרן, לבקשת משרד האוצר ולאחר שהוגש דו"ח על הוצאות וחשבונות עמיתים בקרן.

ג. האישומים - טענות התביעה:

1. לפי סעיף 15ב לחוק הרשויות המקומיות (בחירת ראש הרשות וסגניו וכהונתם), תשל"ה-1975 (להלן - חוק הרשויות), לא היה הנאשם רשאי לקבל שכר על שירותיו מכל גורם, לרבות הקרן, ולכן יכול היה למלא תפקידיו כמנכ"ל וכיו"ר הקרן רק ללא תמורה.
2. כדי לעקוף את האיסור בחוק, נתגבשה הבנה בין הנאשם לבין חברי הדירקטוריון גבע שגיא, לאון מורוזובסקי, גיל בר-טל ועוד, שגולמה בהחלטת הדירקטוריון מיום 23.3.05, ולפיה יוגדל סכום החזר ההוצאות, לו זכאי הנאשם, לסך של עד 6,000 ₪, כנגד קבלות שימציא.
3. במהלך התקופה הרלוונטית, מדי חודש או כמה חודשים, נהג הנאשם להגיש לקרן קבלות על הוצאות פרטיות שלא שימשו לצורך מילוי תפקידו בקרן, להן צירף מסמך בכתב-ידו בו פירט את ההוצאות, תוך קשירתן של ההוצאות לתפקידו בקרן.
4. על-בסיס הקבלות והמסמכים המצורפים שהגיש הנאשם לקרן, ועקב האמון שניתן בנאשם על-ידי גורמי הקרן המופקדים על הנהלת החשבונות והתשלומים, אושרו ההחזרים ושולמו לידי הנאשם ללא בדיקה ממשית.
5. כך ניצל הנאשם את ההבנות הנ"ל ואת אופן התנהלותם של גורמי הקרן, לצורך קבלת תגמול על שירותיו כמנכ"ל וכיו"ר, שלא היה רשאי לקבל עקב כהונתו כראש רשות מקומית, ואף נמנע מדיווח על התגמולים לרשויות המס.

6. זאת עשה הנאשם על-דרך המצאה שיטתית של קבלות וחשבוניות בגין הוצאות אישיות שהוצגו על-ידו כביכול הן קשורות לכיסוי עלויות והוצאות בהן נשא במסגרת תפקידו בקרן.
7. בנוסף, בחלק מהמקרים, זייף הנאשם פרטי קבלות על-דרך שינוי פרטים בהן, כדי שייחזו כמצדיקות החזר כספי.
8. סך הכל קיבל כך הנאשם סך של כ-118,000 ₪ (117,894 ₪), לפי הפירוט הבא:
 - א. במהלך שנת 2005 הגיש הנאשם לקרן חמש קבלות ע"ס 120 ₪ כ"א, ובסה"כ 600 ₪, שנתנו כנגד תשלום שיעורי אנגלית לבתו של הנאשם. הנאשם זייף כל אחת מהקבלות על-ידי שינוי שמה של בתו על הקבלות לשמו-שלו, כך שהקבלות נחזו לייצג תשלומים עבור לימודיו-שלו, וקיבל את תמורתן מהקרן;
 - ב. במהלך שנת 2005 הגיש הנאשם לקרן קבלה ע"ס 3,910 ₪ בגין נסיעה לספרד במשלחת נוער, כשאף קבלה זו זייף הנאשם על-דרך שינוי שמה של בתו על הקבלה לשמו-שלו, כך שהקבלה נחזתה לייצג תשלום עבור נסיעתו-שלו עם משלחת נוער, וקיבל תמורתה מהקרן;
 - ג. במהלך השנים 2005-2006, במספר הזדמנויות, הגיש הנאשם לקרן כ-73 קבלות בגין רכישת מצרכים בשופרסל רמת השרון בסך כולל של 31,554.37 ₪, ששמשו לצרכי הנאשם ומשפחתו ללא כל קשר לפעילות הקרן. הנאשם ציין בכזב במסמך שצרף לקבלות כי מדובר ב"כיבוד", וקיבל את התמורה מהקרן;
 - ד. בחודש אוגוסט 2006 הגיש הנאשם לקרן חשבונית ע"ס 5,000 ₪ מיום 6.8.06 ממסעדת "פאשה" בירושלים, לה צרף מכתב בו טען בכזב כי מדובר ב"אירוח כבאים" שהנה פעילות הקשורה לתפקידו בקרן[6], אף שלמעשה מדובר היה בתשלום עבור אירוע משפחתי-פרטי ללא כל קשר לפעילות הקרן;
 - ה. בחודש אוגוסט 2005 הגיש הנאשם לקרן חשבונית מס' 868 ע"ס 2,150 ₪ מיום 8.8.05, שהוצאה בגין רכישת מאייד למזגן בביתו של הנאשם ולצרכיו הפרטיים, וקיבל את תמורתה מהקרן;
 - ו. ביום 4.9.05 או בסמוך לכך הגיש הנאשם לקרן חשבונית מס' 883108 ע"ס 3,400 ₪, שהוצאה בגין רכישת מקרר לביתו של הנאשם ולצרכיו הפרטיים, וקיבל את תמורתה מהקרן;
 - ז. במהלך שנת 2005 הגיש הנאשם לקרן חשבוניות מס' 534, 635, 569207 ו-569304 בסך כולל של 1,058 ₪, שהוצאו עבור שירותים למחשבו האישי לצרכיו הפרטיים, וקיבל את תמורתן מהקרן;
 - ח. ביום 30.6.06 או בסמוך לכך הגיש הנאשם לקרן קבלה מס' 664111 ע"ס 4,999 ₪, שהוצאה בגין רכישת טלוויזיה לביתו, צרף לה דרישת תשלום עבור "כיבוד", וקיבל את תמורתה מהקרן;
 - ט. במהלך השנים 2005-2006, במספר הזדמנויות, הגיש הנאשם לקרן קבלות רבות ובין היתר בגין ארוחות בבתי קפה ומסעדות, בסך כולל של 65,222.63 ₪, אף שאלו לא נגעו כלל לפעילות הקרן והיו לצרכיו הפרטיים של הנאשם ולצרכי מקורביו, וקיבל את תמורתן מהקרן;
9. בתקופה הרלוונטית לכתב האישום הגיש הנאשם לקרן פירוט של תשע ארוחות במסעדות (שמונה, כשאחת

הוגשה פעמיים) בסך כולל של 2,113.9 ₪ וקיבל את תמורתן מהקדן, אף שקיבל את תמורתן כהחזר כספי גם מעיריית רמת השרון;

10. בתקופה הרלוונטית לכתב האישום הגיש הנאשם לקדן שבע דרישות כפולות להחזר והוצאות של ארוחות במסעדות בסך כולל של 2,173.2 ₪, על-ידי כך שפעם אחת צרף למסמך דרישת תשלום את החשבונית, ובפעם אחרת צרף למסמך תלוש ("בון") של מסעדה;

11. במעשיו אלו - קבלת התגמולים שלא כדין ועל-אף האיסור בחוק, דרישות שיטתיות להחזר הוצאות שהיו למעשה פרטיות לחלוטין תוך מצג כביכול מדובר בהוצאות הקשורות לפעילות הקדן, זיופם של מסמכים והגשתם לקדן - נהג הנאשם במילוי תפקידו בקדן במרמה ובהפרת אמונים שפגעו בקדן וגרם לרישומים כוזבים במסמכי הקדן במטרה לרמות.

ד. תגובת הנאשם לאישומים - טענות ההגנה:

1. הנאשם אינו מכחיש כי סכומים כנטען או כדומה לנטען אכן הוצאו על-ידו לצרכיו וצרכי משפחתו, ללא קשר לפעילותו בקדן או לפעילות הקדן בכלל, ותמורתם שולמה לו על-ידי הקדן. למעשה כך הצהיר בריש גלי, מחקירתו בשנת 2006 ועד עדותו בבית המשפט בשנת 2014, בריבוי הזדמנויות.
2. עיקר טענת הנאשם היא, שזכותו לקבל את החזר הוצאותיו אלו, קמה ועומדת מכוח החלטת מוסדות התאגיד, וכך פעל כהלכה.
3. מוסיף הנאשם וטוען כי אמונתו תמת-הלב במשמעותה של אותה החלטה מצאה בסיס איתן, אף הלכה והתעצמה, במנהגם של אנשי הקדן לאשר את דרישות התשלום והקבלות שהגיש, לאחר בדיקה ובקרה, אף שברור היה ממבט ראשון שמדובר בתיעוד להוצאות פרטיות לחלוטין ובמובהק. מכאן, שגם בכירי הקדן ועובדיה הבינו כך את ההחלטה ולא מצאו פגם במעשי הנאשם.
4. במקרים ספורים, אכן סורבו קבלות ודרישות תשלום שהגיש הנאשם, עניין המלמד על קיומו של מנגנון פיקוח ובקרה.
5. הקדן ביקשה כך לתת ביד הנאשם "כלי שיווקי", שאיננו "לא הטבה, לא שכר, לא תמורה" אותו יפעיל לפי שיקול דעתו לטובת הקדן, למניעת עזיבתם של עמיתים (סעיפים 159-168 לתגובה).
6. לפיכך, גם אם ייקבע כי אותה החלטה פורשה שלא-כהלכה על-ידי הנאשם, הרי מדובר בטעות כנה בעובדה, השוללת את פליליות המעשים: טעה הנאשם לחשוב כי החלטת הדירקטוריון מאפשרת לו להגיש לתשלום הקדן גם קבלות בגין הוצאות פרטיות לחלוטין.
7. כאשר מדובר על תקופת זמן ניכרת וריבוי חשבוניות וקבלות, אפשר ונפלו טעויות. עם-זאת, השקיפות בה פעל הנאשם מוכיחה שמדובר בטעויות שבתום-לב.
8. טענתה המרכזית של התביעה לקיומו של מניע לקבלת תגמולים על-דרך "הוצאות-כביכול", הנשענת על האיסור הקבוע בסעיף 15 לחוק הרשויות הנ"ל, מקורה בטעות:

א. האיסור נוגע רק לעסק פרטי המיטיב עם ראש הרשות, ומצוי בבעלותו או לשירותו. לחילופין, הקרן היא תאגיד "שהקימה רשות מקומית" או שפעילות הנאשם בה היא "במסגרת סיעה או מפלגה", ושני אלו הוצאו מגדר האיסור לפי הוראות סעיף 15ב(ה') לחוק הנ"ל. כך או אחרת, האיסור נוגע לעצם העיסוק, ולא רק לקבלת שכר - אך לכך לא מתייחסת התביעה כלל;

ב. מכל מקום, עסקינן בהוצאות, ולא בשכר, כך שהאיסור הנ"ל איננו רלוונטי כלל, שען "החזר הוצאות כשלעצמו, אינו מהווה שכר... והנאשם הבין והאמין, כמו כל התאגיד ובעלי התפקידים בו, כי אין מדובר בשכר" (סעיף 40 לתגובת הנאשם לאישומים);

9. מניע אמתי לבחירת דרך תשלום זו נעוצה בחישובי תועלת כשרים של הנהלת הקרן, שביקשה להקטין את חבות המס של הקרן בגין הוצאות עודפות.

10. הנאשם כפר כללית במעשי זיוף.

11. התייחסות פרטנית (לפי הסעיפים המקבילים מתוך כתב האישום שפורטו לעיל):

א. החשבוניות עבור שיעורי האנגלית של הבת: מדובר בתשלומים שאכן לא הגיעו לנאשם והשתרבבו בשגגה, בשל לימודי אנגלית ומשלחת אחרת לאירופה בה השתתף הנאשם (סעיפים 116-120 לתגובה).

ב. הנסיעה של הבת לספרד: כנ"ל (סעיפים 121-124 לתגובה).

ג. הקניות בשופרסל: הנאשם היה זכאי להחזרים אלו, לפי החלטת הדירקטוריון.

ד. מסעדת "פאשה": מדובר בשגגה - אכן האירוע היה פרטי-משפחתי, אך בסמיכות זמנים התקיים גם אירוח של כבאים, והחשבונית שורבבה בטעות לקרן.

ה. המאייד: הנאשם זכאי להחזר זה, גם אם הותקן בביתו, אך כנראה שהותקן במשרדי הקרן.

ו. המקרר: מדובר בשגגה, אך בכל מקרה זכאי היה הנאשם להחזר זה.

ז. המחשב האישי: הנאשם היה זכאי להחזרים אלו, ומכל מקום הנאשם עשה שימוש במחשב גם לצרכי הקרן.

ח. טלוויזיה לבית הנאשם: מדובר בקבלה של רשת שופרסל והוגשה עם יתר הקבלות על קניות בשופרסל. הנאשם טעה לחשוב שמדובר בקבלה על כיבוד, אך לאחר בירור ביוזמת גורמים בקרן - כלל לא שולם החזר לנאשם.

ט. ארוחות במסעדות ובבתי קפה: מדובר במפגשים הקשורים לקרן.

י. כפל החזרים מהעירייה ומהקרן: טעות כנה.

יא. כפל החזרים מהקרן: טעות כנה.

12. עוד ציין הנאשם בתגובתו, כי השיב את כל הכספים, בכפוף לבחינה פרטנית של זכאותו, שעד היום לא נעשתה. כך, לא הושבו לנאשם גם החזרים שהוצאו במסגרת פעילותו בקרן.

חלק שני - קביעת ממצאים ומסקנות עובדתיות:

הערכת מהימנות - כללי:

1. כבר בנאום הפתיחה שלה, ובהגינות רבה, הזהירה התובעת המלומדת את בית המשפט בדבר היותם של העדים, רובם-כולם, מעורבים בפרשה כצדדים מעוניינים, מי יותר ומי פחות. בכירי הקרן ונושאי התפקיד בה שיקראו לעדות, התריעה התובעת, עתידים לגלגל אחריות זה על זה, שכן ברור שללא הדרך הלוקה בה פעלו מנגנוני האישור והבקרה של הקרן - לא היה הנאשם יכול ליהנות כך מכספי הקרן. התרעה זו נלקחה בחשבון בעת הערכת מהימנות העדים.
2. בכל יום ויום נתקלים בתי המשפט בעדויות אשר אינן אמת צרופה, מקשה אחת של חומר טהור ואמין משפה לשפה. אין בכך כדי למנוע השתתת ממצאים על אותם חלקי עדות שנמצאו מהימנים, במקום בו ניתן לברר ולקבוע את מהימנותם של חלקים אלה בכלים הנהוגים לבחינת עדויות (סעיף 57 לפקודת הראיות; בר"ש 7576/14 **והבי נ' מ.י.** (2014) בפסקה י"ב, על הפסיקה הנזכרת שם; ע"פ 511/11 **מריסאת נ' מ.י.** (2012); ע"פ 5232/10 **אבו ג'ומעה נ' מ.י.** (2012) בפסקאות 23-24; ע"פ 5008/10 **פלוני נ' מ.י.** (2011); ע"פ 6929/06 **פלוני נ' מ.י.** (2008); ע"פ 6295/05 **וקנין נ' מ.י.** (2007) בפסקה 40 לדברי הש' פרוקצ'יה; ע"פ 10596/03 **בשירוב נ' מ.י.** (2006); ועוד).
3. בין כלים אלו נמצא את ההתרשמות הישירה מהעדים; את מבחן ההשוואה החיצונית שמשמעו השוואת העדות לאמרות העד במשטרה, למסמכים ולעדויות אחרות; ואת מבחן הלכידות הפנימית, הבוחן את עדות העד במשקפי השכל הישר, ההיגיון והלכידות של עדותו.
4. סתירות לא-מהותיות, בוודאי כאלו שיש לתלותן בחלופי הזמן הרב מהמעשים, לא תעמודנה לחובתו של הנאשם או של כל עד אחר.
5. בראיות שהובאו קיימים מספר אדנים ועמודי-תמך מוצקים, המאפשרים בהחלט לבנות את בניין הראיות ולהעמידו איתן על תילו, תוך שיבוצן הזהיר של יתר הראיות בהתמכך באותם עמודים ובתמכך בתורן זו בזו. בין הראיות המוצקות מכוח עצמן נמנה את אלו:
 - א. אמרתיו של הנאשם, כפי שתועדו מפיו במשטרה וכפי שהובאו בעדותו, והן כמובן מקובלות על ההגנה כאמרות אמת. אף-אם רחוק אני מלקבלן על-כל חלקיהן ללא עוררין, הרי ניתן, למצער, להשתית עליהן ממצאים לחובת הנאשם;
 - ב. עדותו של עו"ד גיל ברטל, שהיה דירקטור בקרן כבר בעת החלטת הדירקטוריון מיום 23.3.05, ושהחליף את גבע כמנכ"ל בקיץ 2006. הצדדים הביעו אמון בעדותו של גיל, והגדיל הסניגור המלומד כשהדגיש זאת פעמיים בסיכומיו, בע' 524. גיל הדגיש את חיבתו והערכתו לנאשם בו ראה "מורה דרך",

ומצוקתו הנפשית כשנאלץ להעיד נגדו בלטו הן במשטרה והן בבית המשפט;

ג. מסמכים שנוצרו "בזמן אמת";

6. עדותו של רו"ח יודלביץ' עמדה היטב בבדיקה דקדקנית, כשלעצמה ובבחינה השוואתית למסמכים ולעדויות אחרות, כפי שיפורט להלן, ותוכל אף היא לשמש בסיס מוצק לקביעת ממצאים. עד זה היה יועץ חיצוני לקרן, לא נטען נגדו דבר והוא לא נחקר כחשוד בשום שלב. אין כל סימן לכך שהיטה גרסתו לכאן או לכאן, ואף לא סיבה לכך.

7. לעניין עו"ד ששון: אף הוא שימש כיועץ חיצוני לקרן ולא נחקר כחשוד בכל שלב. מקריאת הפרוטוקולים של הקרן, מהעדויות, וגם מהודעתו ומעדויות, עלתה דמותו של ששון כזהיר ביותר, המצטיין במיוחד ביכולת לשתוק, או לדבר בלי להגיד דבר. גם כאשר התבקשה במפורש עצה או הנחייה משפטית, הצליח ששון להימנע מתשובה או לתת תשובה ריקה מתוכן ממשי[7]. עם-זאת, אין לבלבל בין שתיקה או שתיקה-למעשה לבין שקר, וזהירותו של ששון מאפשרת הסתמכות על עדותו, במקרים הבודדים בהם נאלץ בחוסר רצון בולט לתת תשובה ברורה ומחייבת נגד הנאשם, בהודעתו או בעדותו.

8. עדותו של לאון בבית המשפט ודבריו בהודעותיו, התייחדו בכך שלאון ניסה ככל יכולתו לסייע לנאשם. לאון היה פטרונו של הנאשם מתחילת דרכו בהסתדרות, ומאז ועד היום הוא ידידו הקרוב של הנאשם. לאון אף מועסק כיום על-ידי עיריית רמת השרון שבראשה עומד הנאשם[8], והיה זה לאון אליו התקשר הנאשם במהלך הפסקה בחקירתו הנגדית, על-אף איסור מפורש של בית המשפט[9]. לפי התרשמותי הישירה והעדויות עצמה, התפתל לאון בעדותו הנה והנה וכמעט כל לשון בה נקט נחצתה לשניים בכוונה ברורה-להביך לסייע לנאשם (דוגמאות בולטות תמצאנה בע' 271-274). עם-זאת גרעין עדותו לא נפגם, ובמקומות שבהם עדותו לכידה, עקבית ביחס לאמרותיו במשטרה ובמסמכים, או נתמכת בראיות חיצוניות, ניתן להסתמך עליה וניתן להשתית עליו ממצאים ללא חשש שמא מדובר בעדות הנגועה בכוונה זדונית לפגוע בנאשם.

9. עדויותיהם של יוסי ושל אבני, אליהם כווננו חיצונית הביקורת העיקרית כמי שכשלו בתפקידיהם וכמי שלטענת ההגנה ניסו להעביר אחריות מכתפיהם לאלו של הנאשם, נבדקו בזהירות כפולה ומכופלת משום כך. במיוחד נכון הדבר בעניינו של יוסי, שנחקר במשטרה כחשוד וההגנה טוענת נגדו כי שינה טעמו וטפל אשם על הנאשם כדי להציל את עורו. התואם שבין עיקרי עדויותיהם לבין ראיות אחרות - עדויות ומסמכים - הצטרף להתרשמותי מאורח עדויותיהם, והראה כי כשרות הן בעיקרן כבסיס לממצאים.

10. עדותו של גבע נחשדה על-ידי שני הצדדים כלוקה. גבע הוא היחיד מבין העדים שיוחסה לו עוינות עמוקה וממושכת לנאשם. לפיכך, לא ייקבעו ממצאים על-סמך אמרותיו, ואלו תשמשה רק כתוספת לראיות מהימנות ולעניינים שאינם במרכז של מחלוקת.

החלטת הדירקטוריון מיום 12.5.04 ואופן יישומה:

11. החלטה זו, כאמור לעיל, היא ההחלטה הראשונה הדנה בנושא ההוצאות לנאשם, וייסדה את משטר ההחזרים הראשוני.

12. החלטה זו התקבלה בישיבת הדירקטוריון בה נכחו הנאשם כיו"ר, וכן המנכ"ל גבע וחברי דירקטוריון ומוזמנים שביניהם היו"מ ששון, המבקר אבני, רו"ח יודלביץ, המזכיר יוסי ונציגים של גופים חיצוניים שהוזמנו. גבע הציג את הנושא - מימון הוצאות יו"ר הקרן, לעניין "הוצאות ליושב ראש הקרן הנובעות מהתפקיד" - והציע לאשר ליו"ר-הנאשם, "החזר הוצאות כללי עבור חניה, ארוחות וכדומה עד סך של 6,000 ₪ בשנה על פי כללי הקופה הקטנה הנהוגים בקרן" (בנוסף לטלפון ועיתון). הנאשם הוסיף "שאין מדובר כאן בסכומים גדולים, אלא בהוצאות בסיסיות בלבד" והסביר שכראש עירייה הוא לא יכול להשתמש במשאבי העירייה לצרכי הקרן, בשל היותו חשוף לביקורת ציבורית מתמדת. ההחלטה שהתקבלה אישרה החזר הוצאות "אש"ל עד 6,000 ₪ לשנה בכפוף לכללי קופה קטנה הנהוגים בקרן" (פרוטוקול, ת/א, 1/ת, 48ג).

13. אין עוררין על לשונה המפורשת של ההחלטה, הקושרת בבירור את ההוצאות המותרות בה לפעולות הקשורות במילוי תפקידו של הנאשם בקרן, כגון חניה וארוחות. כך גם הבינו אותה הנוכחים, כעולה מדברים של אבני ויודלביץ ואף מדברי הנאשם עצמו (ע' 351, ועוד).

14. למעשה, וגם על-כך אין עוררין, לא היו קיימים בקרן "כללי קופה קטנה" הנזכרים בהחלטה, ואיש מבין העדים לא ידע ולא הכיר כללים כאלו [10]. לקרן היו מעט מאוד עובדים, והמזכירות הקטנה היתה משותפת לשלוש קרנות, כך שהחזר הוצאות לעובדים לא היה עניין שכיח, ומכל-מקום דובר על הוצאות קטנות כגון החזרי חניה. אלו היו מוחזרים כנגד קבלות שהעובדים היו חותמים עליהן מאחור ומצרפים אותן לטפסי בקשת החזר בהם פרטו העובדים את מטרת ההוצאה. הטפסים היו נחתמים על-ידי ממונה ולאחר מכן מאושרים על-ידי המנכ"ל (ע' 286; ת/א, 39, ע' 6).

15. באוגוסט 2005 הגיש הנאשם דרישה להחזר הוצאות, עבור הוצאות ממארס ועד יולי 2005 (פלט הנהלת חשבונות ת/א, 15; דו"ח הביקורת ת/א, 53; ת/א, 39 - ת/א, 39ג). הנאשם הגיש שתי רשימות נפרדות, שכל אחת מהן מתייחסת לתקופת החזרים אחרת. ברשימה המתייחסת לתקופה עליה שלטה ההחלטה מ-2004 נכללו הוצאות בסך כולל של 5,788 ₪, שרובן המכריע סווג ברשימה כ"כיבוד" (ת/א, 39). אין מחלוקת כי דרישה זו כובדה, אף שלא עמדה בנוהל החזר הוצאות, קל וחומר שלא עמדה בכללי קופה קטנה הלא-קיימים.

16. הנאשם הסביר, כי לא ניצל את זכותו להחזרים בתקופה הנדונה, משום שהיה צריך להתעסק במילוי הטפסים ובחתימה מאחורי הקבלות, עד שהחל ממילא להגיש דרישות תשלום לפי ההסדר החדש (ע' 326). לדברי הנאשם, מילוי טפסים ועיסוק בקבלות "מאוד לא התאים לאופי שלו" ולכן ויתר.

17. הסברו זה של הנאשם מתמיה מאוד: הנאשם הקפיד לדאוג על הגשת כל חשבונית וקבלה לעירייה, תוך ציות לנוהל מחמיר של רישום מפורט מאחורי הקבלה והכנת רשימות מפורטות מאוד, ולא זלזל גם בסכומים קטנים של 45 ₪ וכו' (ת/א, 10). לא ברור, מדוע לא יכול היה לנהוג באותה דרך בדיוק גם בהוצאות הכרוכות בתפקידו בקרן, כשמדובר היה בהוצאות נכבדות הרבה יותר, ביניהן של מאות ₪.

18. למעשה, דרש הנאשם החזר עבור הוצאות אלו כאמור, מבלי שטרם כלל לעמוד בכללים - מילוי הטפסים וחתימה על הקבלות - וכשבכלל מדובר היה בהוצאות שאינן כלל קשורות לקרן, אף שהוצאו בתקופה שנשלטה על-ידי ההחלטה מ-2004, כגון הוצאה של 691.89 ₪ בשופרסל מיום 1.3.05 (ת/א, 29; ת/א, 39ט), ואף שהנאשם שמר קבלות על הוצאות מסוג זה.

19. ברור אפוא, שהנאשם לא סבר שעליו לעמוד בכללים כלשהם פרט להגשת רשימה וקבלות בצירוף לדרישה, גם

בנוגע לתקופה שנשלטה על-ידי ההחלטה מ-2004. באותה בהירות יש לקבוע, כי איש בקרן גם לא דרש ממנו לעמוד בכללים כאלה ביחס לאותה תקופה.

החלטת הדירקטוריון מיום 23.3.05:

20. טיבה ומשמעה של החלטה זו הם הנתונים במחלוקת בין הצדדים - זו ההחלטה שבה עודכן, שונה, או נוצר מחדש, משטר החזרים בתקופה הרלוונטית לאישומים.

21. בישיבה זו נכח הנאשם כיו"ר, וכן נכחו המנכ"ל גבע וחברי דירקטוריון ובהם לאון וגיל (שצורפו לוועדת הביקורת של הקרן בהחלטה בישיבה זו), ובין המזומנים היו"מ ששון, המבקר אבני, רו"ח יודלביץ, המזכיר יוסי ונציגים של גופים חיצוניים שהוזמנו. נדון הנושא של "גמול לדירקטורים, שכר מנכ"ל והחזר הוצאות ליו"ר". הנאשם הציג את הנושא וגבע דיבר אחריו והסביר שתופעה מחמירה של עזיבת עמיתים מחייבת פעילות נמרצת של הדירקטורים ובמיוחד של היו"ר והמנכ"ל, למניעת הנטישה (נושא החזר לאורך הישיבה, גם בדיון בנושאים אחרים). לכן הוצע לתגמל את נושאי התפקידים בקרן, שפעלו עד-אז בהתנדבות, ולאשר גמול דירקטורים. בשלב זה נדון החזר ההוצאות ליו"ר והנאשם יצא מהחדר. גבע פתח ואמר ש"אנו מבקשים מהדירקטוריון להעלות את מכסת ההוצאות המאושרת ליו"ר ל-6,000 ₪ לחודש מול חשבונות והוצאות בפועל בדיווח שוטף". לאון אף-הוא הסביר שהדירקטורים נדרשים לפעולה מאומצת לשימור העמיתים ושיש לאשר החזר הוצאות לחברי הדירקטוריון, ליו"ר ולמנכ"ל, ששכרו ממילא עובר להסתדרות המעו"ף. בדיון לא התייחס איש לנושא ההוצאות ליו"ר. ההחלטה שהתקבלה בהתייחס ליו"ר-הנאשם קובעת כי "בכפוף לאישור ועדת הביקורת והאסיפה הכללית, מאשר הדירקטוריון את השכר בסך 7,000 ₪ לחודש למנכ"ל הקרן והחזר הוצאות בהיקף של עד 6,000 ₪ לחודש ליו"ר (72,000 ₪ לשנה, עבור הצגת קבלות בגין הוצאות בפועל)". לעניין הגמול לדירקטורים ושכר המנכ"ל (בטעות נרשם היו"ר) - נקבע שהנושא יועבר לבחינה ואישור של ועדת הביקורת, ולאחריה לאסיפה הכללית (פרוטוקול ת/1ב; ת/54א).

22. בהתאם להחלטה זו, התקיימה ביום 14.4.05 ישיבת ועדת הביקורת, בנוכחות המנכ"ל גבע, לאון, גיל, היו"מ ששון, המבקר אבני והמזכיר יוסי. הועדה דנה בנושא "גמול דירקטורים" וששון הסביר, שהחוק מחייב דיון בוועדת הביקורת, דירקטוריון ואסיפה כללית ולכן יש לדון בוועדה. נדונה המניעה של מי שנבחר בשלטון המקומי לקבל שכר נוסף, וגבע אמר שהקרן תשלם לדירקטורים את הגמול וכל דירקטור ינהג לפי הנהוג במקומו. גבע הסביר, שמוטלת מעמסה כבדה של שימור העמיתים על הדירקטורים ולכן "אנו רוצים לתת גמול על הישיבות שישקף את הפעילות בין ובמהלך הישיבות". ששון, שהתבקש לחוות דעתו כיועץ משפטי, רק חזר על הצורך בהליך של האשרור המפורש. הוחלט להמליץ לדירקטוריון "לאשר גמול לדירקטורים, הגדלת החזר ההוצאות ליו"ר עד 6,000 ₪ לחודש כנגד קבלות, ושכר מנכ"ל בגובה של 7,000 ₪ לחודש" (פרוטוקול ת/54ב).

23. קיימת אי-בהירות ביחס לשאלה האם התקיימה אסיפה כללית שאישרה את ההחלטה, אך כאמור לעיל, התביעה הסכימה כי יש להנות את הנאשם מהספק ולקבוע כי ההחלטה אושרה, היתה תקפה, והכל היו אמורים לנהוג לפיה.

24. טענתו העיקרית של הנאשם היא לגבי משמעותה של החלטה זו (ת/1, ע' 5; ת/2, ע' 5; ע' 336, 338-339):

א. החלטה זו, שבה לא הוגדר טיב ההוצאות שהחזרן מותר, משמעה היה היתר גורף שניתן לו לדרוש

החזר עבור כל הוצאה מכל סוג, לרבות פרטית לחלוטין, כשהתנאי היחיד הוא שיגיש קבלה שתעיד שאכן ההוצאה הוצאה בפועל ("כנגד קבלות");

ב. החלטה זו נועדה למעשה לייסד משטר תגמולים לנאשם עבור עבודתו לטובת הקרן, שאמנם הוסווה כ"הוצאות", אך מטרתו האמיתית היתה לתגמל את הנאשם על מאמציו - "מעין שכר", וכשהמסווה נדרש מחמת האיסור שקבע חוק הרשויות על ראש רשות מקומית, דוגמת הנאשם, לקבל שכר מכל גורם פרט לעירייה;

ג. מהותה זו של ההחלטה, כמקנה זכות להחזר על כל הוצאה וכמיועדת לעקוף איסור שבחוק, היה ידוע וברור למקבלי ההחלטה ולמיישמייה - בכירי הקרן והמזכיר יוסי;

ד. הנאשם האמין אפוא בתום-לב, שהסכומים שדרש וקיבל לכיסוי הוצאותיו הפרטיות, שלא היתה להן כל נגיעה לענייניה של הקרן, התקבלו אצלו בהתאם להחלטה זו ולפיכך זכאי היה לקבלם;

מה ניתן ללמוד מלשון ההחלטה, הדיון שתועד בפרוטוקול, ומיתר הנסיבות:

25. בעוד הנאשם נכח עדיין בישיבה, הציג גבע את הנושא של גמול הדירקטורים כתגמול הולם על השקעת זמן וכסף של הדירקטורים והציע גמול דירקטורים עבור ישיבות המתנהלות לאחר שעות העבודה. לאחר שהנאשם יצא מהישיבה, כיון שנדון עניינו, הציע גבע בשם הנהלת הקרן ("אנו מבקשים...") להעלות את מכסת ההוצאות המאושרת ליו"ר ל-6,000 ₪ לחודש מול חשבוניות והוצאות בפועל. לאון דיבר על הצורך בהחזר הוצאות בשל הגברת הפעילות. הנאשם חזר, והתקבלה ההחלטה, המתייחסת לשכר למנכ"ל ולהחזר הוצאות ליו"ר הקרן.

26. כלומר: בדיון עצמו, אף שלא בנוכחות הנאשם, הציג גבע את עמדתה של הנהלת הקרן - שהנאשם היה חלק ממנה - להעלות את מכסת ההוצאות ליו"ר. משמע, לא מדובר בבריאת יציר חדש אלא בהעלאה או בהגדלה של מכסת הוצאות קיימת. כאשר מדובר על הגדלת הקיים ולא ביטולו והמרתו בהסדר חדש, אין כל יסוד להניח שהדירקטוריון התכוון לשנות ממהות ההוצאות המותרות בהחזר. ואכן, כך הבינו הנוכחים את הנאמר, ולא העלו על-דעתם שמדובר באישור הוצאות שאינן קשורות לקרן כלל - אישור שלא היו נותנים (גיל - ת/21, ת/23; ע' 51; לאון - ת/59, ע' 4, 6; ת/63; ע' 244, ועוד; יודלביץ' - ת/13, ע' 1-2; ששון - ת/19; ע' 32; אבני - ת/17; ת/18; ע' 31; יוסי - ת/39, ע' 10; ע' 335; ע' 445-446).

27. גם החלטתה של ועדת הביקורת קבעה את "הגדלת החזר ההוצאות ליו"ר עד 6,000 ₪ לחודש כנגד קבלות", נוסח העולה בקנה אחד עם האמור לעיל.

28. לכאורה, ניתן לטעון שהנאשם לא נכח בעת הדיון ולא ידע כיצד הוצג העניין, וכך אמנם ניסה הנאשם לטעון. אלא, שלאון מסר שהנאשם היה מודע היטב לטיב ההצעה: היה זה הנאשם שפנה וביקש את החזר ההוצאות בשל ההוצאות המוגברות במפגשי מקבלי החלטות ועמיתים, אף נתן הערכה של עד 6,000 ₪ בחודש, ולכן אישרו לו (ת/59, ע' 3-4). כאן משתלבים דבריו של לאון עם דבריו של גבע, שתיאר שיחה עם הנאשם ולאון בה סוכם שגבע יציג כך את הנושא, וגבע אף הבהיר שמדובר בהגדלת הסכום ולא שינוי ההסדר מעיקרו (ת/55; ת/57; ע' 104, 115-116, 168).

29. דבריו אלו של לאון, אף שביקש בכל דרך להגן על הנאשם, מבהירים אפוא כי לא זו בלבד שהנאשם הוא שיזם

את העלאת סכום ההוצאות המותר בהחזר, אלא הוא גם "נתן לנו הערכה בסמוך לדיון בדירקטוריון על כך, שההוצאות שלו הקשורות בפעילותו למען הקרן יהיו עד כ-6,000 ₪ לחודש. הבנו כי [הנאשם] יודע על מה הוא מדבר, כי הוא הכיר את הקרן עוד לפני שהוא נבחר ליו"ר. יש לזכור שהוא היה כמה שנים מנכ"ל הקרן. ולכן אישרנו לו את זה" (ת/59, ע' 4). כלומר, גם בשיחה 'פרטית' בין אנ"ש, ללא צורך במצג כלפי חוץ, נימק הנאשם את דרישתו בכך שקשר את ההוצאות לפעילותו למען הקרן.

30. בנוסף, כשעוד נכח הנאשם בישיבה טרם ההחלטה (שלאחריה חזר לישיבה), הציג הנאשם את בקשת ההנהלה, ואיבחן באופן ברור בין גמול למנכ"ל ולדירקטורים, לבין החזר הוצאות ליו"ר הקרן, הוא עצמו (פרוטוקול הדיון, ע' 2).

31. עדויותיהם של כל העדים תומכות זו בזו, לרבות עדותו של לאון ידידו של הנאשם, עדותו של ששון אף שכלל נזהר מלומר-מה לרעת הנאשם, עדותו של יודלביץ' שהינו אחרי הכל ר"ח חיצוני ומעולם לא נחקר כחשוד, ועדותו של גיל. עדויות אלו עולות בקנה אחד עם מילות המסמכים, ויוצרות יחד תשתית איתנה לממצא בדוק: כל העדים שנכחו בישיבת הדירקטוריון ושהיתה להם יד בהליכי החזר ההוצאות גם בהמשך, היו נחרצים בדעתם שמדובר בהוצאות הקשורות בפעילות למען הקרן בלבד.

32. כל עד שנשאל על-כך (לרבות גבע), הצביע על גמישות אפשרית בהגדרתן של הוצאות כשרות מסוג זה: בין אם "מרווח" שמאפשר לזוכה בהוצאות גם ליהנות במידת-מה ללא דקדקנות-יתר; בין אם הכרעה לגבי כל מקרה חריג (לבוש יכול להיות לצורך ייצוגי, חפצי מותרות יכולים להיות מתנות מטעם התאגיד, וכו'), וכן הלאה. כל העדים גם הסכימו, שהעדרם של כללי זיהוי וכללי הכרעה לטיבן של הוצאות מותרות, הינו תקלה וליקוי. על-אף כל-זאת, לא הסכים אף עד לנתק את הקשר המחויב שבין ההוצאה לבין טובת הקרן, אף-לא הסכים שניתן לאשר את החזרן של הוצאות פרטיות.

33. ועוד על כל אלה: במהלך עדותו נמלטה האמת מגדר שינוי של הנאשם, כאשר אמר והודה מפורשות (ע' 332, ש' 11 ואילך) - "לא נאמר לי במפורש 'קארט בלאנש'. אני הבנתי את ההחלטה כך כשאני קורא אותה." משמע, שינוי כה דראסטי ובעייתי בכללי זכאותו של הנאשם להוצאות, נשמר מעולף-סוד ולא נדון במישרין ובגלוי. אמנם, לדברי הנאשם "לאון ידע הכל" (ע' 327) - כלומר, היה שותף לאותה 'הבנה' נסתרת - אבל אף אחד אחר לא ידע. המשמעויות ברורות ונחרצות:

א. לא היה כל שחר לטענות כלפי העדים, מבין הדירקטורים ובעלי התפקידים שהשתתפו באותה ישיבה, כביכול היה מדובר בהחלטה מודעת ומכוונת של הדירקטוריון ל"יצירתה של נורמה חדשה" הפורצת כל גדר של דין, נוהג מקובל והיגיון. כיצד יכלו אלה להעלות בדעתם שהם שותפים להפקר שכזה, כשהנאשם עצמו הודה שלא דובר על-כך? כיצד ניתן לטעון, כי המשמעות המקובלת של "החזר הוצאות" נהפכה פתאום על-פיה על-דרך שתיקה?

ב. אינני מאמין כלל שהנאשם, איש ציבור והסתדרות ותיק, לא ראה כל בעייתיות, ולו קטנה ולכאורית, בפרשנות שנתן כביכול להחלטה. הנאשם יכול היה להתייעץ עם ששון או אחרים, אך לא עשה זאת (ע' 332). במסמך "לא זכר" אם שוחח על-כך עם ששון (ת/1, ע' 8) ובעדותו טען מעורפלות ש"היתה שיחה או משהו" עם ששון, אך "זו היתה ההבנה וגם הוא ידע" (שם). ששון בעדותו טען ההיפך - "לא ראיתי ולא הבנתי זאת כהיתר לתת כסף לכל מה שהוא רוצה." (ע' 32). ששון לא אותגר ישירות מול

טענה זו של הנאשם, בדבר ידיעתו של ששון על ה"הבנה" ובדבר "שיחה או משהו", ויש להניח אפוא לחובת ההגנה שתשובותיו היו מזיקות לעניינה[11].

34. אני דוחה אפוא את טענות הנאשם וקובע שהדירקטוריון (כאורגן) וחבריו לא התכוונו לניתוק קשר בין ההוצאות לבין פעילות הנאשם לקידום ענייני הקרן; ההחלטה אינה משקפת כלל כוונה שכזאת; ואין בסיס סביר לקרוא בהחלטה היתר להחזר הוצאות שאינן קשורות לעניינה של הקרן. לפיכך, ההוצאות המותרות בהחזר היו אך ורק אלו הקשורות לפעילותו של הנאשם למען הקרן, ולו בהיבט מרחיב של משמעות הקשר.

האם ידעו או הבינו חברי הדירקטוריון שמדובר ב"מעין שכר" במסווה?

35. כאמור לעיל, כל העדים שנכחו בישיבה הכחישו ידיעה או הבנה מסוג זה בזמן הרלוונטי. אפילו לאון, שניסה בכל דרך במהלך עדותו להתחמק ממשמעות דבריו הנחרצים בהודעותיו, שהתפתל בחוסר נוחות ועמל באופן מופנן לטשטש את תשובותיו ולהפוך את עדותו לחסרת קוהרנטיות, וניסה לסייע לנאשם בכל דרך, נאלץ להודות שהכוונה היתה לאישור החזרי הוצאות הקשורות לפעילות הקרן. אמנם, הסביר לאון, הכוונה היתה להותיר שוליים רחבים מאוד לפרשנות בדבר הוצאות מותרות, כדי לתגמל את הנאשם במידה מסוימת, אולם עדיין היה על ההוצאות להיות קשורות בדרך כלשהי לפעילות למען הקרן (ת/59, ע' 4, 6; ת/63; ע' 226 - הוצאות לשיווק "לכאורה חריגות אבל שקשורות לקרן"; ע' 240; 270-271).

36. "הבנה" זו מגלמת אפוא מוסכמה או פרקטיקה שכחים למדי, נוסח "לא תחסום שור בדישו". גם גיל בעדותו דיבר על "מרווח" שמאפשר לזוכה בהוצאות גם ליהנות במידת-מה ללא דקדקנות-יתר, וגם במקרה זה (למשל, ע' 51). כמובן, שבין הנאה מפערים קטנים שבין חובה להנאה, לקט שכחה ופאה, לבין מיסודו של הסדר שכל-כולו נועד להנות ולהעשיר את המתוגמל, אין כל דמיון.

37. העדים שנכחו בישיבה, פרט ללאון וגבע, הכחישו שנאמר להם או שהבינו באותה עת שהסיבה להסדר זה הוא הרצון לעקוף את האיסור המוטל על הנאשם לקבל שכר מגורם אחר פרט לעירייה (גיל - ע' 51; יודלביץ' - ת/13 ע' 3; ת/14; אבני - ת/17 ע' 3; יוסי - ע' 1446[12]). גם לאון וגם גבע, ולמעשה גם הנאשם, לא טענו כי סיבת ההסדר הובאה לידיעתם של יתר חברי הדירקטוריון קודם לקבלת ההחלטה (דברי הנאשם בע' 353), ואפנה שוב לאבחנתו הברורה של הנאשם בפרוטוקול הדיון בין גמול לאחרים לבין החזר הוצאות לו-עצמו.

38. בישיבת ועדת הביקורת מיום 14.4.05, המאוחרת לאותה החלטה, עלתה השאלה של מתן גמול דירקטורים לנושאי משרה ברשויות המקומיות מבין הדירקטורים, שהחוק אוסר עליהם לקבל שכר מלבד מהרשות (ת/54ב). מר אלי לוי, יו"ר הוועדה ודירקטור, שאל האם נבחן עניינו של איסור זה. לאון העלה את עניינם הדומה של נציגי ההסתדרות. לפי דברי המשתתפים בדיון וההחלטה, ברור היה שאין זה מעניינה של הקרן - הגמול ישולם, וכל דירקטור שכזה יפעל "על-פי הכללים הנהוגים במקום עבודתו". גם מכאן ניתן להסיק שמטרתו של הנאשם בעקיפת החוק לא הפכה גם למטרה של הדירקטוריון או של הדירקטורים, ולא היתה בין שיקוליהם. לו היו אלה בין הנכללים ב"הבנה" הנטענת, ודאי שלא היו מעלים את הנושא לדיון מתועד.

39. לא היתה כל מניעה שהקרן תזכה את הנאשם בשכר, ממש כשם שנעשה לגבי גמול הדירקטורים. הדירקטוריון לא נקט בדרך זו, שמעולם לא הוצעה לו.

40. אפשר שהנאשם הגיע להבנות "מרחיבות" עם לאון וגבע טרם הדיון וההחלטה, אולם על-סמך העדויות של כל העדים הרלוונטיים, המתיישבות זו עם זו ועם דבריהם הברורים של לאון וגבע שקשרו בין החזר ההוצאות לבין הפעילות, אני קובע כי יתר חברי הדירקטוריון לא ידעו ולא הבינו שמדובר ב"מעין שכר" המנותק כליל מהמובן המקובל של "הוצאות", אף לא נתנו יד לאישורו של הסדר עקלקל שכזה.

41. התביעה, הן בכתב האישום והן בחלק מסיכומיה, טענה שבין חברי הדירקטוריון שררה "הבנה" שיש להשתמש במכשיר ההוצאות לתגמול הנאשם, בשל האיסור המוטל עליו בחוק לקבל שכר. עדיין - כך התביעה - להבנה לא היו שותפים גופי הביקורת, אבני ויודלביץ [13], ה"הבנה" לא כללה הסכמה לניתוק בין פעילות הנאשם למען הקרן לבין ההוצאות, ובדאי שלא כללה הסכמה למעשי רישום כוזב והטעייה. ממצאי, כמובא לעיל ולאחר שמיעה והתרשמות מהעדים, שונים. עם-זאת, גם לגישה של התביעה, המקלה עם הנאשם, היתה ה"הבנה" מוגבלת לאמור לעיל ולא התייחסה לאפשרות פעולותיו של הנאשם בגין הוא נאשם ובדאי שלא התירה אותן [14]. גם אם תאומץ גישה זו של התביעה, לא היתה אפוא המסקנה משתנה.

42. עוד יצוין, כי לצד זכייתו בהחזר ההוצאות, קיבל הנאשם החל מהרבעון השלישי של 2005 גמול דירקטורים של 1,000 ₪ לכל ישיבה בה השתתף, וכן קיבל "גמול חצי שנתי", ובסך הכל 36,901 ₪ (החלטה מיום 21.7.05 ת1ד; טבלת ריכוז ת/52 והוראות התשלום). גם תופעה זו מעידה כי איש - לרבות הנאשם - לא סבר שהנאשם מקבל "מעין שכר".

האם יכול הדירקטוריון להחליט כדין החלטה מסוג זה, של מתן "מעין שכר" במסווה הוצאות?

43. על-אף הקביעה שהחלטה מסוג זה לא ניתנה, אדון באפשרות החוקית לקבל החלטה מסוג זה.

44. בין "החזר הוצאות בפועל" [15] לבין "תגמול" מסוג שכר, גמול דירקטורים וכיו"ב, פעורה תהום הנגזרת מאופיו של התשלום - בעוד תגמול לסוגיו אמור להעשיר את המקבל בסכום הניתן ולהניחו במצב של רווח ביחס למצבו קודם לקבלת התשלום, הרי החזר הוצאות אינו אמור להעשיר את המקבל אלא לשפוטו בגין הוצאה שהוציא כך שהיתרה לזכותו/ חובתו תאוזן ותאופס.

45. לרישום תשלום כהחזר הוצאה או כשכר או תגמול אחר, יש משמעויות חשבונאיות ומיסוייות מובהקות ולכן קובעים הדין וכללי החשבונאות כיצד יש לרשמן, כדי שהרישומים ייחשבו כתקינים ומשקפים את המצב לאמיתו. שכר או גמול אינם יכולים להירשם כהוצאות, וההיפך (יודלביץ' - ת/13; ת/14; ע' 72; אבני - ת/17; ת/18; ע' 31; יוסי - ת/51, ע' 3; גיל - בהודעתו ובעדותו).

46. פקודת מס הכנסה מתייחסת ל"יציאות והוצאות שיצאו כולן בייצור הכנסתו" של אדם (סעיף 17) ומבחינה בין הוצאות הכרוכות ושלובות בהליך הפקת ההכנסה, לבין הוצאות פרטיות שהינן בין הניכויים שאין להתירם (סעיף 32). הדין, שקבוע בתקנות ופותח בפסיקה (ראו דיון מקיף ותמצית הלכה בע"א 4243/08 פ"ש גוש דן נ' פרי (2009)), מכיר ב"הוצאה מעורבת" שחלקה הוצאה עסקית הקשור להפקת הכנסה וחלקה פרטי. מכל מקום, נקבע שוב ושוב שהוצאות פרטיות לחלוטין אינן מותרות כלל בניכוי, וראו דיון בע"א 380/99 קימה נ' פ"ש גוש דן (2000) ובבג"ץ 1878/09 ארז נ' שר האוצר (2011), וכן לאמור בסעיף 28 לדברי המשנה לנשיאה ריבלין בעניין (פרי).

47. אנשי המקצוע, רואי החשבון, השיבו חד-משמעית, כי הוצאות פרטיות אסורות בגלגול על הקרן, שרישומן כהוצאות בספרי הקרן הוא מוטעה ואסור, ושאינן לשלמן (יודלביץ' - ת/14; ת/13; ת/16; ע' 72, 74, 78; אבני - ע' 31; פרייס, ע' 15). כך גם מקצועני השטח, רבי הניסיון והשנים בשירות הציבור במסגרת ההסתדרות (גיל - ת/21; ע' 47-46, 51; לאון - ת/61, ע' 2-3; ת/62; ת/63). כל אלו ענו וקבעו נחרצות, כי "הוצאות" משמען הוצאות הקשורות בפעולת הקרן; ותשלום עבור הוצאות אחרות, איננו בבחינת "הוצאות" כלל וחייב להתגשם כשכר או גמול - זה הדין, זה הנוהג, זו משמעה של חובת אמונים לתאגיד.

48. לא נמצא אפוא כל מקור בדין או בתקנון הקרן^[16] המתיר לקרן לשלם לנאשם תשלומים שמשמעם מימון הוצאותיו הפרטיות, שאין להן כל נגיעה לקרן, שלא כשכר או גמול דירקטורים. הקרן, כישות משפטית מלאכותית, כבולה לסמכויות שמקנים לה הדין והתקנון והיא אינה יכולה לחרוג מהם. מעבר לצורך, התרשמתי מאמינות עדויותיהם של רואי החשבון ויתר העדים, המתיישבות זו עם זו, עם הדין ועם השכל הישר.

49. לנוכח כל האמור, מוסיף אני וקובע כי הדירקטוריון לא יכול היה לקבל החלטה שמשמעה החזר הוצאות פרטיות של הנאשם, שאינן קשורות לפעילותו למען הקרן. להחלטה כזו אין ולא יכול להיות תוקף חוקי.

האם היו להחלטה מניעים שבשיקולי מס?

50. סעיף 181ב לפקודת מס הכנסה מגדיר "הוצאות עודפות" שהן הוצאות שהוצאו כך - "חבר בני אדם שהוציא למטרות המפורשות בתקנות על-פי סעיף 31 סכומים שלפי התקנות האמורות אינם מותרים בניכוי או עולים על הסכומים שנקבעו כמותרים בניכוי...". לפי סעיף זה ותקנות שתוקנן מכוחו (תקנות מס הכנסה (תשלום מקדמה בשל הוצאות עודפות), תשל"ב-1971), יש לדווח לפקיד השומה על הוצאות מסוג זה בדו"ח מיוחד וכן לשלם מקדמה. כשמדובר במלכ"ר או מוסד כספי, דוגמת הקרן דנן, המקדמה הינה בשיעור גבוה של 90% והיא למעשה גם המס בפועל^[17]. הוצאות אלה (שככל הוצאה של עסק או תאגיד חייבות להירשם בספריו) נקראות אפוא "עודפות" כיון שהוצאו בסכום העודף על מגבלות שנקבעו בתקנות ולכן אינו מותר בניכוי. התקנות שנקבעו מתייחסות כולן להוצאות שקשורות לפחות חלקית להפקת הכנסה - תקנות מס הכנסה (ניכוי הוצאות רכב), תשנ"ה-1995; תקנות מס הכנסה (ניכוי הוצאות מסוימות), תשל"ב-1972, המתייחסות לכיבוד ואירוח, אש"ל, נסיעות לחו"ל, מתנות והוצאות טלפון; תקנות מס הכנסה (שווי השימוש ברדיו טלפון נייד), תשס"ב-2002.

51. הסניגור המלומד ביקש ללמוד מקיומן בדין של "הוצאות עודפות" גם את אפשרות קיומן בדין של "הוצאות פרטיות" שמותר לחייב בהן עסק או תאגיד. הסניגור לא הצליח להביא תימוכין לדבריו אלו, ונראה שבלבל בין מושגים: הקרן, ככל עסק או תאגיד, חייבת לרשום בספריה כל תשלום שהוציאה - מותר בניכוי או לא, חוקי או לא. תשלום שהוצא כ"הוצאות" אך אינו מותר בניכוי, יסווג כהוצאה עודפת (או שיסווג בחלקו ככזו). ודאי, שחייבים בגין הוצאות עודפות לא באו לערער את הכלל הבסיסי, שרק הוצאה שנועדה ולו חלקית להפקת הכנסה מוכרת לצרכי ניכוי, וכל הוצאה אחרת, שלא נועדה להפקת הכנסה, חייבת במס. ודאי, שעצם הרישום המחייב בספרי הקרן אינו מעיד שצריך או מותר היה לשלם לנאשם את התשלומים הללו (יודלביץ' - ע' 73, 79; פרייס - ע' 19-18).

52. מכל מקום, "בזמן אמת" לא חשב איש על נושא זה של הוצאות עודפות, והוא לא נכלל בשיקולי הדירקטוריון או

מי מהפרטים המרכיבים אותו ואת הנהלת החברה: כך אמר מפורשות לאון (ע' 253, 256-258), וכך עולה מדבריו של יוסי לפיהם הנושא עלה רק ב-2006 וגם הוא לא הבין את העניין לאשורו (ת/39, ע' 11-12; ע' 374-376). הנאשם עצמו טען לאי-ידיעה ואי-הבנה של הנושא (ת/7, ע' 2 ו-5) ושרק בהמשך אמר לו גבע להגיש קבלות שופרסל "כי זה טוב לעודפות" (טענה שחידש בעדותו, ע' 327 ו-329-330, ושלא נזכרה בהודעותיו. בנוסף, אין כל היגיון באמרתו הנטענת של גבע). העובדה, שעניין זה לא הועלה ולא היה בתודעת הדירקטוריון (כאורגן) או פרטיו, נלמדת גם מעצם העובדה שהעניין לא נדון כלל.

53. אני קובע אפוא כעניין שבעובדה, שבעת קבלת ההחלטה לא נלקחו כלל בחשבון שיקולי מס ובודאי לא המס הצפוי בגין הוצאות עודפות. למעשה, היעדר ההתייחסות לכך זיכה את הנאשם בחסכון מס (שהלוא סיווג התשלומים כשכר או גמול היה גורר חיובו במס הכנסה) ומנגד הטיל נטל מס כבד על הקרן, שבנוסף לתשלומים לנאשם שילמה סכום גדול כמס על הוצאות עודפות.

איסוף הקבלות והחשבוניות ורישומן על-ידי הנאשם:

54. הנאשם חזר ותיאר את עצמו כאדם מפוזר ושכחן, שאינו מטריד את עצמו בשאלות הקטנות של החזרי ההוצאות, וכך גם תואר על-ידי אחרים. הנאשם יצר אפוא תדמית שובת-לב של אדם פעלתן השקוע מעלה-ראש בעשייה ציבורית ומזניח את טובתו שלו. מהראיות המוצקות המגולמות במסמכים עולה כי תמונה זו היא חלקית בלבד [18]:

א. הנאשם נהג לאסוף בדקדקנות תיעוד של ההוצאות שהוציא, ולו גם בעשרות ₪ בודדים, ולא נרתע גם מ"תיקון" קבלות על-דרך שינון ורישום שמו בהן גם כשמדובר היה בסכומים קטנים יחסית של 120 ₪ (ת/40, יג, ועוד);

ב. הנאשם לא זלזל בקטנות ולא הותיר עניין זה לחסדי אחרים - את רשימות הקבלות המפורטות שהיה מגיש יחד עם דרישות התשלום היה הנאשם מכין או מעתיק בעצם ידו, מבלי לחוס על מאמציו וזמנו היקרים;

ג. הנאשם אולי הגיש באיחור את דרישות התשלום, אך נהג לעמוד על אישורן והעברת הכסף בדחיפות. דברים אלו שמסר יוסי (ת/42, ע' 8), נתמכים במהירות בה אושרו והועברו התשלומים - ימים בודדים, מהירות שיא בגופים ציבוריים;

55. לפי דבריהם של הנאשם ושל מנהלת לשכתו דאז מטעם העירייה, גב' אילנית דגן, היה הנאשם נוהג לשמור את הקבלות עבור הוצאותיו במגירות שולחנו, ברכבו, וממקומות אחרים, ומשם היתה אילנית מחלצת אותן מעת לעת (ע' 417).

56. הנאשם הנחה את אילנית כיצד לנהוג בקבלות:

א. קבלות שנועדו להגשה לעירייה להחזר, התייחדו בכך שהנאשם היה רושם באחוריהן את פרטי ההוצאה וסיבתה וחותם. כך זיהתה אילנית קבלות אלו כקבלות לעירייה, והיתה מגישה אותן לגזברית העירייה;

ב. קבלות שלא סומנו כך, היו מוגשות לקרן;

57. ההנחיה של הנאשם לאילנית היתה פשוטה וקצרה - כל מה שלא הולך לעירייה, יוגש לקרן. הנאשם אמר לאילנית שהוא זכאי ל"החזר הוצאות אישיות" עד 6,000 ₪, והסביר שזה יכול להיות כל דבר, כל עוד הוא זה ששילם (עדויות, ע' 405, 410, 416; עדותו, ע' 328).

58. כך אספה אילנית מבין הקבלות כל קבלה שלא נועדה לעירייה, ועד לסך של 6,000 ₪ לחודש. כדי להקל על עבודתה, יצרה אילנית 'תעדוף' של הקבלות שהוגשו לקרן, אך היה זה תעדוף טכני בלבד, של גודל סכומים (ככל שסכום היה גדול יותר, נדרשו פחות קבלות כדי להגיע לתקרה המותרת), וגם הוא היה רופף מאוד (ע' 401). אילנית לא סיפרה על כל מבחן אחר לכלילת קבלות בדרישת החזר, לא 'נראות ציבורית' ולא כל מדד אחר, ואני סומך על עדותה החפה מרצון להזיק לנאשם.

59. אילנית היתה כותבת רשימה ובה פירוט הקבלות, תאריכים וסכומים, והיתה מציינת סיווג של כל הוצאה בסיווגים כלליים של 'כיבוד', 'הוצאות משרד' וכו'. הנאשם הוא שהנחה את אילנית להשתמש בסיווגים כלליים אלו (הודעתו ת/2, ע' 2, 5; עדותו, ע' 374).

60. את הקבלות היתה מכניסה אילנית למעטפה חומה ומוסרת הכל לנאשם. הנאשם היה מעתיק את הרשימות שלה בכתב ידו (ע' 403) ומעביר הכל לקרן. הנאשם לא מסר הסבר ממשי לכך שהעתיק את הרשימות בכתב ידו - לדבריו עשה זאת "כדי שיראו שאני זה שמגיש את זה... ואם יש טעות זה אני." (ע' 373).

61. את עשרות חשבוניות השופרסל היתה אילנית מסווגת כ"כיבוד", משום שהיו קשורות ברובן לרכישות מזון (ע' 426). את תלושי הקופה שהיו צמודים לחשבוניות היתה תולשת וזורקת, כי לפי הנחיית הנאשם לא היתה חשיבות למה שנקנה, כל עוד הנאשם שילם על-כך (ע' 429). לא הוברר, מדוע לעמול בקפדנות כזו על הפרדתם של תלושי הקופה: הביצוע היה מושלם ואף תלוש קופה לא מצא דרכו אל-בין המסמכים הרבים שהוגשו לקרן.

62. יש לקבוע אפוא, כי הנאשם גילה והפעיל שליטה ממשית ועניין רב בתהליך איסוף הקבלות, מיון והגשתן לתשלום: הנאשם אסף ושמר את כל הקבלות, לרבות אלו הקשורות להוצאות פרטיות לחלוטין, ללא כל אבחנה והפרדה. בשלב הכנתן להגשה עמלה אילנית על סיווגן, אך לפי הנחיה מפורשת של הנאשם, ראתה בכל קבלה שלא הוגשה לעירייה קבלה הכשרה להגשתה לקרן. בכלל קבלות אלו היו בעיקר קבלות על הוצאות פרטיות לחלוטין, אך אילנית ציינה אותן ברשימותיה בסיווג מטעה וכוזב של 'כיבוד' ו'הוצאות משרד' לפי הנחייתו המפורשת של הנאשם. הנאשם לא התעצל ולא זלזל, אלא העתיק בכתב ידו רשימות אלו, על הסיווגים הכוזבים, ודאג להגישן לקרן.

63. לא הוסרה התמיהה, מדוע הנאשם, שחזר והדגיש עד-כמה אין לו עניין בהוצאות מסוג זה ועד-כמה היה זמנו יקר, הקפיד להעתיק בשקדנות את הרשימות. אפשר וביקש להרתיע מפני בדיקות נוספות (אין חשש בביקורת על רישומי מזכירה, אך ביקורת על רישומים בעצם-ידו של היו"ר זה כבר עניין אחר). מכל מקום, נוהג זה מסיר כל ספק באשר לידיעתו וכונתו של הנאשם בהגשת הקבלות והרשימות עם הסיווגים הכוזבים.

64. פרקטיקה דקדקנית זו מאפשרת לקבוע שהנאשם היה ער לחלוטין לאותן הוצאות חריגות, שבלטו מבין עשרות פריטי ה"כיבוד" וכו' - שיעורי האנגלית שצוינו ככאלה; הוצאות בסכומים חריגים של אלפי ₪ (כגון מסעדת פאשה ורכישת טלוויזיה); מאייד למזגן בביתו, ועוד.

יישום ההחלטה - הגשת דרישות התשלום וקבלת ההחזרים:

65. את דרישות התשלום היה הנאשם מעביר ליוסי מעת לעת, כשבדרישה פרט את מהותה והתחשבנויות שונות. לדרישות עצמן נלוו הרשימות בכתב ידו של הנאשם ומעטפות נייר ובהן הקבלות והחשבונות. יוסי היה מורה למזכירה להכין הוראת תשלום, וזו היתה נחתמת על-ידי המנכ"ל ועל-ידי יוסי ומועברת לביצוע התשלום. בהנהלת החשבונות (שנוהלה בבנק הפועלים) נפתח סעיף תקציב מיוחד שסומן "36 - הוצאות היו"ר". הנאשם לא נדרש למלא את טפסי ההחזר לה נדרש כל עובד הקרן שביקש החזר הוצאות.

66. בסך הכל מדובר על שמונה הוראות תשלום הרלוונטיות לאישום, בסך כולל של 117,894 ₪ [19] (ריכוז בפלט ת/15 ובדו"ח הביקורת ת/53):

1. 22.9.05, תשלום לנאשם לפי הוראה 1124, ע"ס 24,601 ₪ (ת/39 - א - ת/39ג):

א. הוראת התשלום של יוסי מיום 2.8.05, לפי דרישה ושתי רשימות שהכין הנאשם בכתב-יד - "קבלות לשנת 2004/5 מאושר 500 ₪ לחודש" (סה"כ 5,787.9 ₪) ורשימה ממארס 2005 עד יולי 2005 (כולל, סה"כ 18,811.09 ₪).

ב. הקבלות והחשבונות בגין רכישות שאינן בתי קפה/ מסעדות, צורפו ללא פירוט ותלושי קופה (ת/39 - ת/39יב).

2. 29.9.05, תשלום לנאשם לפי הוראה 1153, ע"ס 16,522 ₪ (ת/40 - ו - ת/40ז):

א. הוראת התשלום של יוסי מיום 28.9.05, לפי דרישה ורשימה שהכין הנאשם בכתב-יד, בה כלל: "החלפת מאייד למזגן" בסך 2,150 ₪; "מקרר למשרד" בסך 3,400 ₪; "נסיעה לחו"ל (משלחת)" בסך 3,910 ₪; "לימוד אנגלית", חמש חשבונות ע"ס 120 ₪ כ"א; כמעט כל היתר סווג ל"כיבוד", "חניה" ו"ציוד משרדי";

ב. הקבלות והחשבונות בגין רכישות שאינן בתי קפה/ מסעדות, צורפו ללא פירוט ותלושי קופה (ת/40 - ת/40יא). הקבלות בגין "לימוד אנגלית" ובגין "נסיעה לחו"ל (משלחת)" שונו בקפידה (ת/2, ת/40ט).

3. 21.12.05, תשלום לנאשם לפי הוראה 1220, ע"ס 18,907 ₪ (ת/40יד ואילך):

א. הוראת התשלום של יוסי מיום 10.12.05, לפי דרישה ורשימה שהכין הנאשם בכתב-יד, בה כלל רכישת טלפון במקום טלפון שאיבד וצרף קבלה.

ב. טבלת אקסל שיוסי הכין לפי הוראת גבע, ובה פירוט ההוצאות לפי ימי השבוע (ת/40יג)

ג. קבלות וחשבונות שהגיש הנאשם, ללא פירוט ותלושי קופה (ת/40יד - ת/40כג), וביניהן: קבלה בגין "לימוד אנגלית" בסך 120 ₪ מיום 10.10.05, שונתה בקפידה ל"רוכברגר" (ת/40ידג); חשבון בזק ביתי; חשבון איש מחשבים; ביגוד/ מתנה ע"ס 400 ₪; נעליים בסך 975 ₪; רכישות רבות בשופרסל.

4. 11.4.06, תשלום לנאשם לפי הוראה 1342, ע"ס 24,925 ₪ (ת/41כח ואילך):

עמוד 20

א. הוראת התשלום של יוסי מיום 9.4.06 (ת/41כח)

ב. טבלת אקסל שיוסי הכין לפי הוראת גבע, ובה פירוט ההוצאות לפי ימי השבוע וחייב בעודפות, עם הערות בכתב-ידו של גבע (ת/41ל).

ג. 20 חשבוניות מס/ קבלה של שופרסל, ללא תלושי קופה (ת/41לא)

5. 27.8.06, תשלום לנאשם לפי הוראה 1466, ע"ס 7,292 ₪ (ת/2, ת/42);

6. 16.10.06, תשלום לנאשם לפי הוראה 1515, ע"ס 12,853 ₪ (ת/40כ ואילך):

א. הוראת התשלום של יוסי מיום 12.10.05 (ת/40כ)

ב. טבלה שהכין הנאשם בכתב-ידו ובו כלל עשרים הפריטים הם "כיבוד", בסך כולל של 10,421.72 ₪ (ת/41כז)

ג. שתי טבלאות אקסל עם פירוט הוצאות וציון שיעור "עודפות" (ת/40כא - ת/40כב)

ד. קבלות וחשבוניות, ללא פירוט ותלושי קופה, וקבלות שופרסל (ת/41כג)

7. 30.11.06, תשלום לנאשם לפי הוראה 1463, ע"ס 7,124 ₪ (ת/42טז):

א. הוראת תשלום של יוסי מיום 14.8.06 (נספח 32 לת/53)

ב. טבלת אקסל "קבלות רוכברגר - אוגוסט 2006" שיוסי הכין ובה פירוט ההוצאות לפי ימי השבוע וחייב בעודפות, עם הערות בכתב-ידו של גבע (מההוצאות המנויות לא שולמו סוף-דבר סך של 4,999 ₪ שסווג "כיבוד" והיה למעשה טלוויזיה וסך של 11,880 ₪ שכונה "ניופאן" והיה מסך טלוויזיה.

ג. בין ההוצאות, מסעדת "פאשה" בירושלים בסך 5,000 ₪ מיום 6.8.06 (ת/42טז)

8. 24.1.07, תשלום לנאשם לפי הוראה 1642, ע"ס 5,670 ₪ (ת/42כא);

67. יוסי טען, שלמעשה לא בוצעה ביקורת כלשהי על דרישות התשלום של הנאשם, עד תחילת שנת 2006 וגם לאחר מכן לא בוצעה ביקורת של ממש:

א. מבחינה מעשית, לא היה במזכירות כוח אדם שיכול היה להתמודד עם משימה זו. המזכירות כללה שבעה עובדים הכפופים ליוסי, והם טיפלו בשתי קרנות הסתדרותיות נוספות. העובדים עסקו במענה לפניויות ו"כיבוי שריפות" ולא יכלו להידרש לנושא זה כלל. לשם השוואה ציין יוסי, שלאחר הארגון-מחדש של הקרן, מנתה המזכירות 35-40 עובדים, לטיפול בקרן זו בלבד (ת/39, ע' ; ת/64);

ב. עד תחילת 2006, שאז גבע החל לדרוש בדיקות מעמיקות יותר, נהנה הנאשם מאמון מוחלט, הקבלות כלל לא נבדקו והתשלום בוצע לפי דרישת הנאשם (ת/39, ע' 6 ; ת/43, ע' 3). גם אם היו טבלאות אקסל באותה תקופה, הן לא שמשו לבדיקה (ע' 438);

ג. אחרי דרישתו של גבע לבדוק את ההחזרים, בעקבות הסכסוך בינו לבין הנאשם, החל יוסי לרשום את הקבלות שהיה מוצא במעטפות[20]. יוסי הורה למזכירה להכין טבלאות אקסל, שהועברו לגבע, בהן צוינו גם היום בשבוע ופירוט טיב ההוצאה (ת/40; ת/41, נ/9). את הקבלות שנגעו להוצאות בסופי-שבוע וחגים ציין יוסי, אך מכיוון שלא קיבל הוראה אחרת, המשיך לאשר גם את תשלומן (ע' 341, 370-369, 439);

ד. גם בתקופה זו, יוסי לא בדק את טיב ההוצאות והצדקתן, כי בהחלטת הדירקטוריון לא נקבעו קריטריונים, כי סמך על הנאשם שידרוש רק החזרים שהוא זכאי להם, וגם כי נרתע מלהעביר ביקורת על היו"ר הממונה עליו (ת/42, ע' 6-7; ת/43, ע' 3). יוסי גם נרתע מלפנות לנאשם בשאלה או באזהרה, כדי "לא להיכנס" בין הנאשם לגבע (ע' 394). דבריו של יוסי בדבר היעדרן השגרתי של בדיקות, נתמכים בדבריו של גיל, לפיהם המשיך גיל בשגרה שהיתה נהוגה לפניו ולא היה רואה כלל את הקבלות. גם גרסתו של גבע תואמת את דבריו של יוסי (ת/55).

ה. עם כניסתו של גיל לתפקיד המנכ"ל, נעשו בדיקות מקיפות יותר ולבסוף בוטל ההסדר של החזר ההוצאות. יוסי התקשה להסביר, מדוע לא הציף את הנושא ישירות בפני גיל (ע' 466);

68. יוסי טען, שלא היה מאשר תשלומה של הוצאה שגלוי היה על-פניה באופן חד-משמעי שאיננה למטרת הקרן, ובעניינים אלו היה פונה למנכ"ל (ע' 335, 347-348). במקרים בודדים כאלה, בהם התעוררה מחלוקת, היה הנאשם טוען שמדובר בהוצאה לטובת הקרן אך מעולם לא טען שהותרו לו החזרים בגין כל הוצאה, או "פרשנות מרחיבה" של החלטת הדירקטוריון (ע' 339, 399). המחלוקת היתה מועברת להכרעתו של לאון שהיה היחיד שהיה מוסמך או מסוגל לפסול הוצאה של הנאשם (דברי יוסי - ת/39, ע' 7; ע' 337-338, 340, 451; נתמכים בדברי הנאשם, גיל וגם לאון עצמו).

69. יוסי טען, שחשבוניות השופרסל היו מועברות באופן קבוע ללא תלושי הקופה, כך שלא ניתן היה לבדוק מה נרכש, אך הנאשם סיווג אותן ברשימותיו כ"כיבוד" ולכן לא היתה עילה לפסול (ת/42, ע' 1-2, 6).

70. יוסי התייחס להוראת תשלום מיום 9.4.06 מס' 1342 ע"ס 24,925 ₪, לה צורפו מזכר ובו תכתובת של גבע ויוסי, וכן טבלת אקסל בה רשם יוסי את ההוצאות (ת/41כח, ת/41כט; ת/6, ת/41ל): אין כיום מחלוקת בין הצדדים, שעל הטבלה מופיעים הערות וסימונים של גבע (לפי חוות דעת של מומחית ההגנה, שהוגשה בהסכמה). לפי הכתוב במזכר, גבע פנה ליוסי בכתב ורשם שהוא מבקש הצהרה של הנאשם בדבר היות כל ההוצאות הנדרשות הוצאות שהוצאו למען הקרן, תוך התייחסות מפורשת לחשבוניות השופרסל. יוסי פנה לנאשם לקבלת הסבר או הצהרה, ותיעד בשולי המזכר את תשובתו לגבע - "פניתי ל[נאשם] ואני ממתין לתשובתו. הבטיח להעביר הסבר בהמשך". יוסי לא זכר בעדותו אם פנה לעד טלפונית או במייל, אך לדבריו לא קיבל תשובה כלל (ת/41, ע' 7; ע' 383, 393, 464). על-אף זאת, חתם גבע על הוראת התשלום ללא עיכוב, ולכן ניפק יוסי את הוראת התשלום, שבוצעה. יש לתת משקל לזכות גרסתו של יוסי, שלא טען - כפי שיכול היה - שקיבל מהנאשם תשובה שהניחה את דעתו. לו היה רוצה לחלץ ראשו מהמַעֲרָפֶת ולהניח תחתיו את ראש הנאשם, כטענת ההגנה, כך היה נוהג.

71. אינני מוציא מכלל אפשרות, שגבע הבין או ידע שהנאשם פועל באופן אסור שעתיד להכשיל אותו, אך נמנע מלהעיר לו מטעמיו-שלו, אף שערך באמצעות יוסי בדיקות לעניין טיב ההוצאות. עם-זאת, אינני מקבל כלל את

הטענה, כביכול היו יוסי וגבע שותפים לקשר, וכבר בשלב זה - בו לא עלה כל חשד נגד הנאשם ולא נפתחה חקירה בעניין זה - יצרו מזכר שכולו מראית עין. לטענה זו אין כל יסוד, ואפשר גם לתהות: אם הכוונה היתה להכשיל-לעתיד את הנאשם בתכתובות 'מפוברקות', מדוע לעצור בשלב אָנְמִי זה, ולא 'לפברק' גם תשובה מכשילה שנתן-כביכול הנאשם?

72. מכל מקום, אין זו השאלה הרלוונטית. השאלה היא, מה נפקותה של הבדיקה הרשלנית, או-אף (מצד גבע "הזומם") הרשלנית-במתכוון של דרישות התשלום של הנאשם, לבחינת כוונתו ומודעותו.

73. ביקורת הפנים של אבני היתה לא-יעילה. אבני הסתפק בהיבטים החיצוניים של הנוהל (חתימות המנכ"ל והמזכיר על הוראות התשלום) וסבר שבדיקת החשבוניות והקבלות אינה מתפקידו. אבני הסביר, שהוקצו לו עשר שעות ביקורת חודשיות בלבד (ע' 28-29), בהשוואה לעשרות השעות המחויבות עתה לפי תקנות.

74. הנאשם טען, שהאישור החוזר של דרישות התשלום שלו מעיד הן על-כך שהכל ידעו שמגיע לו החזר בגין הוצאות פרטיות, והן על כנות אמונתו שכך מותר לו. טענה כפולה זו תידחה לחלוטין:

א. כפי שפורט לעיל, הדירקטוריון לא החליט על החזר הוצאות פרטיות לנאשם, לא יכול היה להחליט כך, ולא העלה בדעתו (הן כאורגן והן כאוסף של פרטים) שכך ניתן להבין את החלטתו;

ב. אני מאמין ליוסי, שאף-הוא לא הבין את החלטת הדירקטוריון כמאפשרת זאת, שכן עדותו מתלכדת עם עדויות העדים האחרים ועולה בקנה אחד עם הנסיבות;

ג. אני מאמין ליוסי, שהוא פעל בתוך מערכת אילוצים שמנעה ממנו להעמיק ולבדוק את הוצאותיו של הנאשם. מחד גיסא, ליוסי לא היה כל עניין אישי בטיב ההוצאות שאושרו או לא אושרו להחזר, ומאידך גיסא היה לו עניין ברור שלא להתעמת עם הנאשם. תמיכה לדבריו של יוסי נמצא בדברי לאון, ידידו של הנאשם, שאישר שגבע ויוסי חשו שלא-בנוח להתמודד עם הנאשם, לו היו כפופים (ת/59, ע' 5);

ד. פעולתו החוזרת של הנאשם להסוואת ההוצאות בסיווגי-סרק מסבֵּר-אוזן של "כיבוד" וכו', מעידה על רצון להסתיר ולהטעות. הנאשם לא חדל מהטעייה וערפול גם לאחר דו"ח הביקורת שחשף את שהתרחש, וביום 26.11.07 עוד טען בפני ועדת הביקורת ש"מרבית הקבלות שניתנו היו בגין אירוח...". הנאשם הודה שכוונתו היתה לקבלות השופרסל - שכידוע כיום, שמשו כמעט אך ורק לצריכה ביתית (ת/18ב, ע' 77; ת/42כח; ע' 369);

ה. בצורה ברורה ובוטה אף-יותר דוברים אלינו התיקונים שערך הנאשם בקבלות שונות, בהן הוסיף כיתובים והוסיף בדקדקנות את שמו במקום שם בתו שהופיע בהם (להלן);

ו. המבקר הפנימי אבני התבקש להגיש דו"ח לעניין החזר ההוצאות בקרן. אבני מסר, שכששאל את הנאשם, בפגישה בקרן באוקטובר או נובמבר 2006, הסביר לו הנאשם שה"קניות בסופרמרקט היה לצורך כיבודים בפגישות עם מקבלי ההחלטות ברשויות, ולא רצה להעמיס הוצאה זו על העירייה שהוא עומד בראשה (אבני לא ראה את תלושי הקופה, שהופרדו מהחשבוניות ולא הוגשו לקרן). לגבי המסעדות הוא הסביר לי שהם היו אירוח ראשי ערים, גזברים, ועדי עובדים, והכל למען לשכנעו אותם שעובדי אותה רשות יצטרפו לקרן ולא יפרשו ממנה... [הנאשם] אמר שכל ההוצאות קשורות לפעילותו

למען הקרן... כי כל ההוצאות שאני הצגתי לו קשורות לקרן... לגבי מסעדות הוא נפגש עם מקבלי החלטות לאחר שעות העבודה כי מקבלי החלטות לא יכולים לשבת אתו בשעות העבודה" (ת/17, ע' 5)[21]. דבריו של אבני נתמכים בראיה מוצקה, השוללת אפשרות של גרסה מאוחרת ומומצאת - אבני רשם את הסברי הנאשם בדו"ח שהגיש כבר ביום 11.1.07 לועדת הביקורת: "רוב-רובן של ההוצאות בתקופה הנבדקת הן מסעדות, בתי קפה, כיבוד, שלדברי יו"ר הקרן נעשו בפגישות עם ראשי רשויות בנושאי הקרן" (ת/18א). בנוסף, ההגנה נזהרה מלעמת את אבני עם גרסתו בעניין זה בעת חקירתו הנגדית, אף שהנאשם שלל בתוקף את דבריו אלו של אבני, במשטרה ובעדותו (ת/4, ע' 5; ע' 270, 368). אני מוצא אפוא את דברי אבני אמינים, ואת דברי יוסי מתיישבים עם דברים אלו;

ז. גם גיל, שזכה לאמונם של שני הצדדים, מסר בהודעתו כי הנאשם הצהיר בפניו שהרכישות בשופרסל היו לאירוח ולרכישות כיבוד לשיבות לשם צורכי הקרן (ת/23, ע' 4). חשיפת מהותן האמיתית של ההוצאות שדרש וקיבל הנאשם, בעת חקירתו של גיל במשטרה, גרמה לגיל סערת נפש שעולה מדבריו בהודעתו, ובה גם נכחתי במו עיני בעת עדותו (וראו ההערות בפרוטוקול המתארות התנהגותו). בחקירתו הנגדית הארוכה של עד זה, נזהרה ההגנה מלעמתו עם דבריו אלו, ובודאי לא בכדי. אני מוצא אפוא את דבריו של גיל אמינים ומחזקים את דבריהם של אבני ויוסי;

ח. המסקנה היא, שהנאשם פעל להטעיה אקטיבית של אבני ושל גיל (לכל הפחות), עניין ששומט את הקרקע מתחת לטענתו בדבר ידיעת האחרים או כנות אמונתו;

ט. למעשה, איש מבין העדים לא זכה לשמוע את 'פרשנותו המרחיבה' של הנאשם עד לפיצוץ הפרשה. גם הנאשם לא נתן תשובה מספקת, מדוע לא פנה למבקר הפנימי או לגוף אחר בקרן ואמר שמותר לו לדרוש החזר של כל הוצאה פרטית (ע' 350-349, 356-355). הנאשם עצמו טען ש"פה ושם" פנו אליו והעירו לו על קבלות שונות, אך לא סיפק הסבר ברור וסביר, מדוע לא אמר את שלדבריו היה גלוי, כשר יודוע - שמותר לו הכל (ע' 332, 369).

75. אני קובע אפוא, שהנאשם הגיש את דרישות התשלום להחזרי הוצאות כשהוא יודע שלמעשה אינו זכאי להחזרי הוצאותיו הפרטיות, כשהוא נסמך על רשימות כוזבות ומטעות שערך, תוך הטעייה-בפועל של גיל, של אבני, של יוסי ואולי גם של אחרים, והטעייה בכוח של גורמי-ביקורת אחרים, וכשלא נרתע גם משינוי קבלות.

76. גרסתו הכללית של הנאשם היתה שכמעט כל ההוצאות הנ"ל היו פרטיות, אך בתגובת ההגנה לכתב האישום נטען שהתשלומים לבתי קפה ולמסעדות היו בגין מפגשים הקשורים לקרן. לא כך עולה מריבוי מקרים אלו בסופי שבוע, חגים ושעות לילה מאוחרות, ללא הסבר, וכשלא הובא ולו בדל-ראיה לקיום מפגש שכזה לצרכי הקרן. שינוי הגרסאות מקשה אף-הוא על מתן אמון. מכל מקום, גם-אם היו כאלה, ניתן לקבוע כי לכל היותר מדובר במקרים לא-רבים, המסתכמים לסך לא משמעותי.

77. אין להכחיש, כי מנגנוני הביקורת של הקרן כשלו. אולם, לנוכח האמור, אין להסיק מכך ידיעה והסכמה למעשי הנאשם. יפים לכאן דברים שנאמרו בע"פ 385/90 פרידריך נ' מ.י. (1990), בפסקה 5, כאילו נכתבו היום ולתיק זה (בשינויים מחויבים) - "אכן, במספר עניינים הבדיקות מטעם הקרן לא היו, אולי, יסודיות כנדרש. יתכן גם שהיו מקרי חריגה מצד הקרן, בהם שולמו על ידי הקרן סכומים טרם שהוברר לאשורו שיש מקום לשלמם. יתכן גם שהיו מקרים של חוסר עירנות, שגרמו לכך שאנשי הקרן לא גילו במועד את העובדה שדיווחים ומסמכים

שהוגשו לה לא היו מהימנים. גם הוברר שמאז המקרה עם המערער שופרו הנהלים והבדיקות מטעם הקרן קודם תשלום כספים על ידה. אך מכאן ועד למסקנה שהיתה ידיעה של אנשי הקרן - אם של עובדיה ואם של חברי הנהלת הקרן על מעשי המירמה של המערערים שפעלו עבור האגודה, וכי כאילו הסכימו לכך המרחק רב."

78. הנאשם איננו בשום פנים הראשון לטעון, כי מעשיו נעשו בידיעה כזו או אחרת של נושאי משרה ובעלי תפקידים בתאגיד, על-בסיס העובדה, כי התשלומים שקיבל לפי דרישותיו אושרו שגרתית. הנאשם איננו הראשון המזמין את בית המשפט להסיק מכך את תום ליבו - בין אם על-דרך הקביעה כי אי-הסתרה מעידה על תום-לב, ובין אם על-דרך הקביעה כי האישור החוזר חזק בו את האמונה שהוא פועל כהלכה. מהטעמים לעיל, גם לא יהיה זה מקרה ראשון, בו תידחינה טענות אלה של הנאשם, והשוו ע"פ 121/88 **דרויש נ' מ.י.** (1991) בפסקאות 55-57; דברי הש' ש' לויין בע"פ 293/89 **סוקולובסקי נ' מ.י.** (1992); ת"פ (מחוזי ת"א) 40138/08 **מ.י. נ' הירשזון** (2009) וע"פ 7641/09 **הירשזון נ' מ.י.** (2011) [22].

מקרים פרטניים:

שינוין של קבלות:

79. ב-29.9.05 שולם לנאשם סך של 16,522 ₪, לפי הוראת תשלום 1153, שיוסי ערך ב-28.9.05 לפי דרישה ורשימה שהכין הנאשם בכתב-יד, ובה כלל בין היתר הוצאה בגין "נסיעה לחו"ל (משלחת)" בסך 3,910 ₪, והוצאות בגין "לימוד אנגלית", חמש חשבוניות ע"ס 120 ₪ כ"א;

א. **"הנסיעה לספרד":** בתו של הנאשם, גל רוכברגר, השתתפה במשלחת נוער לספרדוכנגד התשלום למימון השתתפותה, ניתנהקבלה מקורית של "פרס הנוער הישראלי", מס' 243 מיום 20.7.05 ע"ס 3,910 ש"ח (ת/27א). תצלום החשבונית שהגיש הנאשם לקרן (ת/2), מעיד על שינויים מהותיים בקבלה - במקום המיועד ל"נתקבל מ-" שונה השם 'גל' לשם 'יצחק'; במקום המיועד למהות התמורה נוספו למילים "ספרד 2005" המילים "משלחת נוער (השתתפות)" [23]. הנאשם לא השתתף כלל במשלחת זו, אליה יצאה בתו (הודעת אביבה בן רפאל, ת/27).

ב. **שיעורי אנגלית:** גל למדה אנגלית אצל מורה פרטית, היתה משלמת לה במזומן או בשיק אחרי כל שיעור שבועי, ומקבלת קבלה. הנאשם לא למד אנגלית אצל אותה מורה. בחמש הקבלות המצולמות שהגיש לקרן (ת/2) נעשו שינויים לעומת חשבוניות המקור (ת/34א) - במקום המיועד ל"נתקבל מ" שונה השם 'גל' לשם 'רוכברגר יצחק'; במקום המיועד למהות התמורה, שהיה ריק, הוספו המילים "לימוד אנגלית" (הודעת ברנדה בלקמן, ת/34).

80. למראה עיניים, לא נעשו השינויים בקבלות הללו ברשלנות או בחופזה, אלא מדובר ב"תיקון אומנותי": שמה של גל הוסווה בקפדנות בשמו של הנאשם, לעתים תוך שימוש מחושב באות "ג" המשותפת לשמות 'גל' ו'רוכברגר'. אופן ביצוע השינויים הללו, המחושב והקפדני, נועד בעליל להטעות את המעיין בהן, שאם אינו יודע מה לחפש - גם לא ימצא.

81. הנאשם הודה בפה מלא כי הוא זה שביצע שינויים אלו, ואלו גרסאותיו לגבי הקבלות בגין שיעורי האנגלית:

א. הנאשם טען, כי שינה את שם מקבל הקבלה לשמו הוא, כי הוא זה ששילם את התשלומים (ת/2, ע' 8, 11);

ב. עוד טען הנאשם, שמדובר בטעות ולא היה צריך להגיש את החשבונות הללו לקרן. הטעות נוצרה, כי באותה עת שילם בנפרד מאשתו חמישה תשלומים על שיעורים ואת הרישום על הקבלות רשם "לצורך פנימי שלנו בבית" כדי להפריד בין ההוצאות שהוציא לאלו שאשתו הוציאה, בתקופת פירוד ביניהם (ע' 328, 382). יודגש, כי טענה זו חידש והעלה הנאשם לראשונה בעדותו;

ג. עוד טען הנאשם, שחשב בכלל שזה עבור שיעורים שלו, כשכתב או העתיק את הרשימה (ע' 330, 382-383). גם טענה זו העלה הנאשם בעדותו, והיא מתמיהה במיוחד, שכן לא ברור מדוע לחייב את הקרן בשיעורי אנגלית, שלדבריו (במקום אחר) מימנה העירייה;

82. ובאשר לקבלה בגין הנסיעה לספרד:

א. הנאשם טען שרשם את שמו על הקבלה כי הוא שילם, "לצרכי בקרה" ולא למטרת זיוף (ת/2, ע' 9, 11);

ב. עוד טען הנאשם, שבאותה תקופה גם הוא נסע במשלחת לחו"ל מטעם העירייה, ולכן לא נזעק כשראה את הפרט הזה ברשימה של אילנית והעתיק אותו (ע' 381). לא ברור כלל, כיצד זה סבר הנאשם שיש לחייב את הקרן בהוצאה מטעם העירייה;

ג. עוד טען הנאשם, ששינה את הפרטים לצורך ההתחשבות מול אשתו בתקופת הפירוד (ע' 382).

83. כל ההסברים המגוונים הללו אינם מניחים את הדעת כלל, ואינם מסבירים את הצורך במאמץ של 'תיקון אומנותי' מכון. שתי עובדות מוצקות אלו - עובדת ה"תיקון האומנותי" המסווה את הכתוב מתחתיו, ועובדת הגשתן של הקבלות לקרן - מעידות על-כך שהנאשם ערך בקבלות אלו שינויים בכוונה לעשות בהן שימוש ולהגיש לקרן לשם קבלת תשלומים בגין.

84. פרט לפסול במעשים אלו כשלעצמם, יש לראות בהם ראייה נוספת וכבדת-משקל לחוסר תום הלב של הנאשם ולמאמציו להסתיר ולהטעות.

מאייד למזגן:

85. ביום 7.8.05 רכש הנאשם מאייד למזגן בביתו, תמורת 2,150 ₪ (ת/6א, ת/40ח). גם פריט זה נכלל ברשימת הקבלות שערך הנאשם בכתב ידו ושצורפה לדרישה לתשלום, שנענתה ביום 29.9.05 לפי הוראת תשלום 1153.

86. לדברי הנאשם במשטרה, היתה זו טעות - אילנית טעתה ככל הנראה, והוא העתיק רשימותיה כאוטומט (ת/6, ע' 2, 4). בתשובתו לכתב האישום טען לזכותו הכללית לקבל גם הוצאה זו אך כנראה שהמאייד הותקן במשרדו הקרן. בעדותו חידש הנאשם טענה מאוחרת, ואמר שבביתו היה מארח אנשים גם בקשר לקרן (ע' 329). הכל ידעו שאין לו משרד ולכן ברור שמדובר במזגן בביתו (ע' 364). לאון נשאל על עניין זה בחקירתו, ואמר שהעניין אינו תקין ושאינו להגיש לקרן הוצאות פרטיות (ת/60).

87. אין זה אלא מקרה נוסף דוגמת אחרים המפורטים כאן. גם מקרה זה שב ומעיד כי הבדיקה אחרי הנאשם, בשלב זה, היתה רשלנית עד לא-קיימת, אך בכך אין כדי לתמוך בטענת התקינות של הנאשם או בטענתו לתום-לב.

מקרה לבית:

88. ביום 4.9.05 רכש הנאשם מקרר לביתו מחברת א.ל.מ. תמורת 3,400 ₪ (ת/6ג, ת/33א, ת/33ג). מדובר במקרר שאינו נחשב למקרר משרדי, לדברי מנהל החנות, ואכן אינו מתואר ככזה בקבלה ובחשבונית (ת/33). על מסמכים אלו מופיעה הוראת משלוח שהודפסה במקום המתאים - "מקרר למשרד מהתצוגה הובלה עצמית מוביל פרטי".

89. הנאשם כלל פריט זה ברשימה בכתב-ידו בה צוין שמדובר ב"מקרר למשרד" וצרף אותה לדרישתו להחזרי הוצאות (ת/40ז). ביום 26.9.05 הכין יוסי את הוראת התשלום 1153 וביום 29.9.05 הועבר הכסף לנאשם[24].

90. הנאשם טען שהכל ידעו שאין לו משרד ולכן ברור שמדובר במקרר לביתו, ושהתיאור "מקרר למשרד" מופיע בחשבונית (ע' 329). אלא, שתיאור המוצר כ"מקרר למשרד" אינו מאפיין את המוצר, ונוסף כמלל חופשי במסגרת הוראות ההובלה, שכמובן נקבעו לפי בקשת הנאשם. ובעיקר - אם "כולם ידעו", והכל מותר, מדוע לכתוב בכזב שמדובר במקרר למשרד?

91. אני קובע אפוא, כי גם מקרה זה משתייך לסדרת המקרים בהם הגיש הנאשם דרישות לתשלום עבור הוצאות שאינן קשורות לקרן, תוך הטעייה והסתרה.

טלוויזיה משופרסל:

92. ביום 30.6.06 רכש הנאשם טלוויזיה מהשופרסל תמורת 4,999 ₪. הנאשם הגיש לקרן את החשבונית, ממנה הופרד תלוש הקופה שבו היה פירוט המוצר, יחד עם רשימת הוצאות שצרף לדרישת התשלום, וסיווג הוצאה זו כ"כיבוד". אחת ממזכירות הקרן זכרה שהיה מבצע בשופרסל לרכישת טלוויזיה ב-4,999 ₪, הפנתה את תשומת ליבו של יוסי, והוא פנה למנכ"ל דאז, גבע (ת/50, ע' 3). רק כך, באקראי, התגלה עניין זה.

93. גבע היה בשלהי כהונתו, ובאחת מפגישותיו עם גיל שהחליפו, הציג בפניו את החשבונית, אמר לו "בוא ונראה אם אתה תאשר אותה" ושמדובר ב"מוקש", והציע לו לדרוש מהנאשם גם את תלוש הקופה. גיל הבין את הרמז, ופנה לנאשם לבירור וביקש ממנו את תלוש הקופה. הנאשם השיב ביום 10.8.06 במכתב, בו ציין שמדובר ב"כיבוד" ("מכתב שלושת הפריטים", ת/6ב, ת/21ח, ת/35א). גיל זומן לשיחה עם לאון והנאשם, שטען שלפי ההסדר מגיע לו ההחזר, אך הם כיבדו את סירובו של גיל וההחזר לא אושר (ע' 56-57).

94. גיל ולאון לא ידעו כלל באותו שלב, כי למעשה מדובר בטלוויזיה ולא ב"כיבוד", והנאשם לא גילה להם זאת (גיל - ת/23 ע' 3; ע' 56-57; לאון - ת/60, בנוסף לטענתו הכללית של לאון, כי הורה שלא לאשר כלל החזר בגין חשבוניות שופרסל, ת/60, ע' 2-3).

95. הנאשם טען, כי גם הוצאה זו היתה מותרת לו, אך באותה נשימה טען גם שחשבונית זו לא היתה צריכה להיות מוגשת בשל הרגישות הציבורית. משנשאל בחקירתו מדוע כתב שמדובר ב"כיבוד", נותר הנאשם ללא הסבר - "לא היה צריך להיכתב... מה אתה רוצה שאני אענה לך? ... אין לי הסבר פה. זה טעות שלי פה" (ת/2, ע' 16).

18). בהודעה מאוחרת (ת/3) ובעדותו טען שזו טעות ברישום, שהוא לא הבין את השאלה ושהחוקר לא הבין את התשובה (ע' 365). אינני מקבל את התכחשות הנאשם לאמרה זו, לנוכח מהות האמרה הנרחבת והמפורטת.

96. בנוסף טענו הנאשם ואילנית שמדובר בטעות של אילנית, כשכללה על-דעת עצמה את ההסבר, כביכול מדובר ב"כיבוד" במכתב התשובה. אלא, שבחקירתה הנגדית לעניין זה, הודתה אילנית כי למעשה הנאשם הוא שמסר לה את הנתונים שבמכתב התשובה, מכתב שלושת הפריטים (ע' 424). בחקירתה החוזרת ניסתה אילנית לחזור בה ממשמעות דבריה המפורשים, כשהבינה את משמעות שאלותיו החוזרות של הסניגור בעניין זה (ע' 437-438). התרשמותי הברורה היא שבחקירה נגדית השיבה אילנית אמת בנקודה זו, ולא כך בחקירתה החוזרת.

97. לא מדובר אפוא בטעות עצמית של אילנית, אלא בהטעה שהטעה הנאשם אותה, ובאמצעותה - גם את גיל ואת יוסי.

98. כך או אחרת, באים דבריהם של גיל ולאון ומבהירים את דרכו וכוונתו של הנאשם להטעות - גם במהלכה של שיחת הביורר במעמד האינטימי של שלושתם, לא גילה להם הנאשם שלמעשה מדובר בטלויזיה.

99. אני דוחה אפוא את הסבריו הנפתלים של הנאשם, וקובע כי גם כאן דרש הנאשם מהקרבן החזר הוצאות בגין הוצאה שלא לטובת הקרבן, תוך מעשי הטעייה והסתרה, בכתב ובעל-פה.

100. בנוסף: שיחתם של גיל וגבע, עליה העיד גיל, היתה שיחה אינטימית בין שני הדוברים, שלא היו צריכים אפוא לחשוש מאוזן לא-ידידותית. שיחה זו מעידה בבירור, ובזמן אמת, כי לא היתה הבנה ולא היתה הסכמה בין גורמי הקרבן לבין הנאשם, לפיהן יש לאשר לו כל הוצאה - לו היו הבנות והסכמות שכאלה, לא היה גבע רואה פח-יקוש וסכנת-מוקש בחשבונית זו, אחת מעשרות, המתעדת הוצאה פרטית.

מסך טלויזיה (פלזמה):

101. ביום 30.7.06 רכש הנאשם מסך טלויזיה פלזמה גדול מחברת ניופאן תמורת 11,880 ₪. על הקבלה רשם הנאשם "מסך לפרזנטציה", חתם, והגישה לקרבן במסגרת דרישתו להחזר הוצאות (ת/6).

102. בתחילת חודש אוגוסט התבקש הנאשם להסביר את מהות הרכישה, וענה במכתב הנ"ל מיום 10.8.06 המופנה לגיל וליוסי, בו אישר ש"ידוע לי שהמכשיר... שנרכש על ידי לצורך פרזנטציה שבגינו הגשתי קבלה על סך 11,880 ₪ במסגרת החזר הוצאות, יועבר לקרבן או ירכש על-ידי בניכוי פחת ובלאי בסיום כהונתי" ("מכתב שלושת הפריטים", ת/6, ת/21, ת/35א). הנאשם העיד, שפסקה זו אכן הוכתבה על-ידו לאילנית, שכתבה בפועל את המכתב.

103. הנאשם טען שקודם לרכישת המסך, ביקש את אישורו של לאון: מטרתו היתה לרכוש מסך למצגות שיותקן בלשכתו בעירייה, שם רצה שיתקיימו ישיבות של הקרבן. לאחר שלאון אישר, קנה הנאשם את המסך, הגיש את הקבלה לקרבן וביקש החזר. על-אף אישור מקדים, סרב לאון לאשר את החזר. הנאשם מסר לכך שתי סיבות - לאון לא הסכים שהישיבות תהיינה בעירייה, וגם הזהיר את הנאשם שגבע "מחפש אותו" (ת/68, ע' 11-13; ת/6, ע' 3-4; ע' 331).

104. לאון עצמו מסר בעדותו גרסה שונה במעט: הנאשם אמר לו שהמסך ישרת את מטרות הקרבן ולכן אישר

לו את הרכישה מלכתחילה, אך לאחר שהבין שטומנים פח לנאשם, סרב לאשר. לאון הדגיש בעדותו, שסבר שמדובר בהוצאה לצרכי הקרן.

105. הנאשם לא נתן תשובה ברורה לשאלה, מדוע לא ביטל את העסקה כשהחזר לא אושר, אלא אם התכוון מראש לקחת את הטלוויזיה לביתו (ת/6, ע' 4). הנאשם גם לא נתן תשובה ברורה לשאלה, כיצד זה לא התרעם ולא התפלא, מדוע מדקדקים עמו לפתע ולא מאשרים לו הוצאה, בין פרטית ובין לאו. לטענתו, אותה חידש בעדותו, הבין ש"נראות ציבורית" היא שמצדיקה את הסירוב לשלם לו.

106. גיל סרב לאשר את ההחזר, בעקבות לאון, והסכום לא שולם.

107. אינני מקבל את הסבריו העמומים של הנאשם, ורואה באפיזודה זו מקרה נוסף הדומה לקודמיו, אלא שעתה נתקל הנאשם בחשדנות חדשה, משהתמנה גיל למנכ"ל ולאור אזהרתו של גבע. גם מקרה זה ממחיש את דרכו של הנאשם לדרוש החזרים עבור הוצאות שאינן קשורות לקרן, תוך מצגי שווא.

אירוע משפחתי במסעדת "פאשה":

108. ביום 6.8.06 ערך מר דוד לב, גיסו של הנאשם, חגיגת בר מצווה לילדיו התאומים במסעדת "פאשה" בירושלים, שעלתה 5,000 ש"ח. לדבריו, שכח מר לב את ארנקו ולכן ביקש מהנאשם שישלם במקומו, ולאחר מכן החזיר לו את הכסף. לדברי מר לב, הוא ביקש מצוות המסעדה שהחשבונית תירשם על-שם הנאשם כי "לי אין מה לעשות עם החשבונית. אני ביקשתי שהחשבונית תירשם על שמו כי הוא שילם" (ת/20).

109. הנאשם הגיש את החשבונית כמעט מיד לאחר מכן, יחד עם קבלות וחשבוניות נוספות ודרישת תשלום, אך נדרש על-ידי גיל לספק הסבר להוצאות חריגות ובכללן הוצאה זו. הנאשם ענה במכתב מיום 10.8.06 המופנה לגיל ויוסי, בו הסביר ש"החשבונית על סך 5,000 ₪ [היא בגין] אירוח כבאים בירושלים" ("מכתב שלושת הפריטים", ת/6ב', ת/21ח, ת/35א).

110. ההסבר התקבל, הוצאה זו אושרה, ויוסי הוציא את הוראת התשלום 1463 מיום 14.8.08 בסך כולל של 7,124 ₪ (הוראת התשלום - נספח 32 לת/53; החשבונית - ת/42טז, ת/4ב).

111. משנפתחה החקירה, נדרש הנאשם לספק הסברים - כיצד זה גלגל על הקרן את עלות החגיגה המשפחתית של קרוביו?

112. הנאשם טען שהחשבונית שורבבה בטעות על-ידי אילנית ליתר החשבוניות והקבלות שנצברו להגשה לקרן. אילנית תמכה תחילה בדבריו ואף טענה שכתבה את האמור במכתב לעניין זה על-דעת עצמה ומהבנתה. אלא, שבחקירתה הנגדית לעניין זה, הודתה אילנית - כאמור לעיל - כי למעשה הנאשם הוא שאמר לה שמדובר ב"אירוח כבאים" ולכן כתבה זאת במכתב התשובה, מכתב שלושת הפריטים (ע' 424). לא מדובר אפוא בטעות עצמית של אילנית, אלא בהטעיה שהטעה הנאשם אותה, ובאמצעותה - גם את גיל ואת יוסי.

113. הקושי בהסבריו של הנאשם מצטרף לשלל עובדות מתמיהות האופפות את העניין:

א. בדף 6.8.06 שביומן ההזמנות של המסעדה, נמחקו בקפידה פרטי המזמין המקורי ("דודי 052-2450385", שהם אכן שמו ומס' הנייד של דוד לב) ובמקומו נרשם "יצחק רוכברגר", בעט אחר

(ת/31). הנאשם לא ידע להסביר מדוע שונה הירשום (ע' 362-363);

ב. המסעדה הפיקה "חשבונית מס/ קבלה מקורית" ממוחשבת ובה סך התשלום ופירוט ההזמנה, אך לא זה המסמך שהוצג לקרן: לקרן הוגשה חשבונית ידנית ובה סכום התשלום בלבד, כשבמקום המיועד לפירוט ההוצאה נמחק בקפידה וביעילות הכיתוב המקורי עד אין-זיהוי ונרשם בכתב-יד "אירוח" (ת/42טז, ת/4ב);

ג. טענת הנאשם, כביכול סבר בטעות שהחשבונית מתייחסת לאירוח כבאים שאכן התקיים באותו זמן, אמורה היתה להיתמך בעדותו של עד ההגנה הכבאי גדסי - אך זה לא תמך בה כלל ולא הצביע על "אירוח כבאים" מהסוג או מהתקופה הנדונים, שניתן היה להתבלבל בו. טענה מרכזית זו, שניתן היה להוכיחה בנקל בעדויות או ברישומים, לא הוכחה אפוא כלל, ולו ברמה הנמוכה שדי בה כדי לעורר ספק;

ד. ארבעה ימים בלבד חלפו בין האירוע לבין אישור התשלום, כשבאותם ימים ספורים הספיק הנאשם להגיש קבלות ורשימה, אף לענות בכתב לבקשת ברור. לא מתקבל על הדעת כלל, שהנאשם לא קישר בין האירוע המשפחתי לבין דרישתו לתשלום;

114. אני דוחה אפוא את הסבריו של הנאשם, וקובע כי הנאשם דרש מהקרן החזר בגין הוצאות על חגיגה משפחתית, כשהוא מודע היטב לטיב הדרישה וכשגם לשיטתו לא היה זכאי להחזר זה. סוף-דבר, הכסף הוחזר לנאשם על-ידי גיסו, וככל הנראה לא שולם לנאשם על-ידי הקרן כיוון שמיצה כבר את זכאותו להחזר הוצאות.

סיום ההסדר של החזר ההוצאות והמעבר לגמול קבוע:

115. בעקבות הגילוי בדבר שלוש ההוצאות החריגות והנוהל המעורפל לפיו זוכה הנאשם בהוצאות, פנה גיל במכתב לגורמים המקצועיים בבקשת הדרכה, כיצד ניתן לקבוע נוהל ברור. המכתב, מיום 10.8.06, הופנה ליועץ' והעתקים ממנו הופנו ללאון, ששון ואבני (ת/21, ת/42ל). גיל לא זכה לתשובה בכתב מאיש, אף שהחלו שיחות בעל-פה. גיל יזם אפוא פנייה לאבני באמצעות ועדת הביקורת, לבדיקת נושא ההוצאות בקרן (ת/21).

116. ביום 3.10.06 הטילה ועדת הביקורת על המבקר הפנימי אבני, לבדוק בדחיפות את נושא ההוצאות של עובדי הקרן ונושאי המשרה. במהלך החודשים אוקטובר-נובמבר בדק אבני את הנושא, לרבות הוצאותיו של הנאשם, כמתואר לעיל. ביום 23.10.06 הוציא אבני דו"ח חלקי מיוחד שהתייחס לתקופה מיום 1.1.06 עד 16.8.06, שהוגש להנהלת הקרן, לרבות הנאשם (ת/21ט, ת/42טו).

117. בדו"ח פרט אבני ממצאים המצריכים טיפול ובהם - גרירת זכותו של הנאשם לקבלת הוצאות מחודש לחודש, בשל אי-בהירות בהחלטות; ההחלטות אינן ברורות דיין, בהעדר פירוט של סוגי ההוצאות המותרות; תשלום של 90% מס בגין הוצאות עודפות על החזרי ההוצאות לנאשם; העדרו של סעיף תקציבי ייעודי להוצאות אלו, כך שתקציב הקרן אינו משקף את ההוצאות.

118. אבני המליץ אפוא לדון שוב בהסדר, ולהבהיר הן את סוגי ההוצאות "אותן רשאי היו"ר להוציא עבור הקרן", הן את האפשרות לגרור את הזכאות מחודש לחודש, והן את שאלת החיוב במס הכנסה ובהוצאות

עודפות. כמו-כן המליץ אבני לקבוע סעיף תקציבי ייעודי, "למען הגילוי הנאות והשקיפות".

119. נוסח מורחב של דו"ח זה נכלל גם כפרק בדו"ח הביקורת הפנימית לשנת 2006, שהוגש להנהלת הקרן (לרבות הנאשם) ולועדת הביקורת בינואר 2007 (ת/18א). אבני חזר על ממצאיו אך הוסיף המלצה עיקרית שונה - להפסיק את תשלום כסוי ההוצאות וחלף זאת להגדיל את שכר הדירקטורים ליו"ר, שישולם כל חודש בניכוי מס הכנסה במקור;

120. גיל, מנכ"ל מזה כארבעה חודשים, מאס בעיסוק בענייני ההוצאות, שגזל זמן לא-פרופורציונאלי אף שמדובר היה בסכומים זניחים. לכן רצה להפסיק את הסדר ההחזרים וחלף זאת להגדיל את גמול הדירקטורים לנאשם. אבני תמך בכך, בשל החיסכון במס על הוצאות העודפות (ת/21). יוסי סיפר, שפנה בחשאי לאחד הדירקטורים שבשמו נקב, שדאג (אף-הוא) להעלאת הנושא בוועדת הביקורת (ת/39 ע' 7; ת/41, ע' 2; ת/47, ע' 4-5). בישיבת ועדת הביקורת ביום 14.12.06 העלו גיל ואבני את הנושא והועדה החליטה שהיא "ממליצה לדירקטוריון לאשר שכר דירקטורים ליו"ר הקרן בהיקף של 7,000 ₪ לחודש ברוטו החל מה-1.10.06". עוד נקבע שלגבי הוצאות העבר של היו"ר תשלם הקרן את המס על הוצאות עודפות, והמבקר יבחן וינכה על-דרך הפחתה מהתשלומים ליו"ר, "הוצאות ותשלומים שגויים, אשר אינם נוגעים לתפקידו בקרן" (ת/47ג)[25].

121. באותו יום, 14.12.06, התקיימה ישיבת הדירקטוריון (ת/ג1). בישיבה נכחו היו"ר הנאשם, המנכ"ל גיל, היו"מ ששון, המבקר אבני, רו"ח יודלביץ, המזכיר יוסי ונציגים של גופים חיצוניים שהוזמנו. בעת הדיון על המלצת ועדת הביקורת יצא הנאשם. נאמר, שעדיף לקרן לעבור להסדר החדש, שאז היא נפטרת מתשלום מס העודפות, אף שהנאשם יחויב במס הכנסה. הדירקטוריון החליט, לפי המלצת המבקר הפנימי, ש"הדירקטוריון מאשר את ההמלצה למתן גמול ליו"ר הדירקטוריון של 7,000 ₪ בחודש", בהסכמה של הנאשם (ההחלטה אכן בוצעה).

122. החלטת הדירקטוריון התקבלה אפוא עקב רצונו של גיל להפסיק ולעסוק בעניין ההוצאות ועקב הממצא של אבני בדבר המשמעות הכספית-מיסויית של תשלום הוצאותיו של הנאשם, שכמעט מכפילה את ההוצאה לקרן. גם-כאן, כבהחלטות קודמות, לא נזכר ולא מובא בחשבון האיסור החוקי על הנאשם לקבל שכר שלא מהעירייה - ואכן, מאושר לו גמול שאף הוא אסור על הנאשם בקבלתו.

123. האיסור שמוטל על הנאשם לקבל שכר או גמול מגורם שאינו העירייה, אינו הופך החלטה זו של הדירקטוריון ללא-חוקית או פגומה, שכן האיסור הקבוע בחוק הרשויות, אינו מופנה כלל לנותן השכר. בנוסף, קבלתו של שכר או גמול על-ידי הנאשם בניגוד לחוק זה אינה מצמיחה עבירה פלילית כשלעצמה, שכן טיבו של החוק מנהלי לחלוטין ולא קבועה בו סנקציה פלילית כלשהי.

124. אין אפוא בהחלטה זו כדי להשליך בדיעבד על ידיעתו ומשמעות החלטותיו של הדירקטוריון (כאורגן) בעבר, ואף לא על אלו של הדירקטורים (כפרטים - מה גם שהרכב הדירקטוריון השתנה בחלוף השנים).

125. יש לשוב ולחדד: הנהלת הקרן ראתה בנאשם נכס לקרן ורצתה לממן את מאמציו לטובתה. שררה גם 'הבנה', לפחות בין חלק מהמעורבים, שיש לפרש באופן ליבראלי את המושג "החזר הוצאות", כדי להנות את הנאשם (גיל, בע' 51). עם-זאת, ובאופן חד וברור, היה על ההוצאות הללו להיות קשורות לפעילות למען הקרן. בהחלטה המאוחרת מדצמבר 2006 אין כל דבר המצביע על-כך שההחלטה משנת 2005 גילמה משמעות אחרת, המנתקת כליל בין טיב ההוצאה לזכאות להחזר.

האם סבר הנאשם בכנות כי ההחלטה מתירה לו לדרוש ולקבל החזר עבור הוצאות פרטיות?

126. כידוע אמונתו ומחשבותיו של אדם הם עניין לנבכי מצפון, שניתן להסיקו אך ורק מדבריו הגלויים, ממעשיו ומנסיבות חיצוניות (ע"פ 5102/03 מ.י. נ' קליין (2007) בסעיף 27, ע"פ 502/73 שורצברג נ' מ.י. (1974)).

127. אחד המבחנים הבדוקים לכנות אמונתו של אדם במצב דברים נטען, היא סבירותה של אמונה זו (המבחן האובייקטיבי). יש לזכור, כי מדובר במבחן אפשרי אחד, וכי איננו בהכרח מכריע. במקרה דנן, נראה שדי במבחן האובייקטיבי כדי לקבוע, שאין להעלות על הדעת שהנאשם היה כן באמונתו כנטען. מכל מקום, בענייננו ראיות ישירות בדמות אמרות ומעשים של הנאשם, שסותרות חזיתית את הטענה לכנות.

128. מסכת העובדות והנסיבות שפורטה לעיל בהרחבה אינה מותירה מקום לספק:

א. לנאשם לא היה כל יסוד להניח כי הדירקטוריון, או הדירקטורים, התכוונו לאשר מימונה של צריכה פרטית לחלוטין של הנאשם ושל בני ביתו;

ב. הנאשם ידע היטב שמדובר בחריגה מכל המקובל והמחויב, והסביר שמדובר ב"מעין שכר" - אך הודה בעצמו שעניין זה לא הועלה ולא דובר בגלוי, כך שאינו יכול לטעון בכנות כי הדירקטוריון התכוון לכך בהחלטתו;

ג. הנאשם נמנע בקפידה מבירור כשרותה של 'פרשנותו' גם במקרים הספורים שבהם עלו שאלות והעדיף להמשיך במסכת ההטעיה וההסתרה;

ד. הנאשם פעל באופן אקטיבי להטעיה ולהסתרה - הן כאשר דיווח באופן שגרתי על הוצאות פרטיות לחלוטין של צריכה ביתית כעל הוצאות "כיבוד", "אירוח", "ציוד משרדי" ועוד; הן כאשר שינה כיתובים על קבלות; הן כאשר ענה תשובות שקריות ומטעות, בכתב ובעל-פה, כשנשאל למהותן של הוצאות פרטיות מסוימות; הן כשחרג אפילו מהכללים העמומים שקיבל על-עצמו לדבריו, והוציא מהקדן סך ניכר תוך שימוש בחשבונית עבור אירוע של גיסו;

129. אני דוחה אפוא לחלוטין את טענת הנאשם, לאמונה כנה ב"זכותו" להחזר הוצאות פרטיות.

החזרי הכפל - הוצאות שאת החזרן דרש הנאשם הן מהעירייה והן מהקרן:

130. כתב האישום מייחס לנאשם הגשה כפולה של מסמכים בגין הוצאות במסעדות, כאשר בגין אותה הוצאה הגיש מסמך הן לעירייה והן לקרן (למשל, חשבונית וטופס הזמנה - "בון"). נטען, שעל-סמך מסמכים אלו דרש הנאשם וקיבל פעמיים החזר ההוצאה, משני הגופים. הנאשם טען לטעות כנה.

131. כמפורט בנספחים ב' וג' לכתב האישום, מדובר במספר קטן מאוד של מקרים, בסכומים קטנים, המסתכמים לסך של תשלום-יתר של מאות ₪ ספורים. ודאי שאין כאן סימני שיטה.

132. נותר אפוא לפחות מקום לספק, שמא מדובר בטעויות של הנאשם או של אילנית, במהלך טיפולם בכמות הגדולה של חשבוניות וקבלות שאגר הנאשם בשקידה, כמתואר לעיל.

133. לפיכך, יזוכה הנאשם מהמיוחס לו בסעיפים קטנים י-י"א של סעיף 11 לכתב האישום.

התנהלות רשויות החקירה והתביעה:

134. אזכיר: החקירה הראשונה בה מסר הנאשם את עיקרי גרסתו, נערכה במסגרת "פרשת הסתדרות הפקידים", ביום 6.11.06 (ת/66). החוקרת שָׁמַר שאלה את הנאשם לגבי מימון הטבות ופעילויות מהקרן או מההסתדרות, והנאשם ענה שהוא מקבל החזר הוצאות. החוקרת המשיכה לשאול, והנאשם ענה ש"היו"ר מקבל החזר הוצאות בלבד, עד תקרה של 6,000 ₪, כנגד קבלות. מדובר בהוצאות אירוח, כל דבר שהוא, ארוחות בוקר, ערב צהריים - כל מה שאני מוצא לנכון להוציא הוצאה עליו, אני מגיש קבלה ומקבל החזר, ואני מתכוון לדברים כגון מתנות אירוח, מזון". חשדה של החוקרת התעורר, ככל הנראה, והיא לא הסתפקה בתשובה זו. במענה לשאלותיה הישירות, אישר הנאשם שהוא יכול להוציא הוצאות פרטיות ולקבל החזר (ע' 4).

135. מששב התיק לטיפולו של החוקר חי שדה-אור, 'נרדם' נושא זה ונשכח כליל, גם כשהחלה חקירה חדשה שהתמקדה בנאשם ובנושאים דנן. התשובות שניתנו מטעם החוקר היו רחוקות מלהניח את הדעת, ונראה שהעניין טופל ברשלנות. רשלנות ולא זדון - שאחרת היתה נשלפת מייד הודעתו של הנ"ל של הנאשם, שהחוקרת שמר ראתה בה "בוננזה" חקירתית, כעדותה.

136. כך ארע, שחקירה שיכולה היתה להתחיל להמשיך ולהסתיים בסוף שנת 2006, החלה למעשה רק במחצית שנת 2008.

137. התביעה הגישה את כתב האישום בחודש מאי 2013, ושמיעת העדים החלה בינואר 2014. המשפט הופסק למספר חודשים עקב גילוי חומרי חקירה נוספים הרלוונטיים לתיק דנן, הודעות הנאשם משנת 2006 ו-2007 והודעות נוספות של גבע. כשהתחדש הושבו לדוכן העדים גבע והחוקר שדה-אור, וכן נוספו כעדים החוקרים שמר וכחלון.

138. הסניגור המלומד הדגיש בסיכומיו כי הוא אינו טוען טענת הגנה "מן הצדק", אך טען לקיומו של נזק ראיתי.

139. לנוכח מסקנתי הצפויה, יהיה מקום בשלב אחר להאריך ולהרחיב לעניין השלכות אפשריות של המחדלים שאכן התקיימו בפעולת הרשות, אך לא מצאתי כי אכן ניזוקה הגנתו של הנאשם באופן משמעותי ממחדלים אלו. למעשה, אף לא הופנית לנזק קונקרטי להגנת הנאשם. החומר שהתגלה לא שינה כלל את התמונה - עיקרו היה "עוד מאותו דבר".

140. ההלכה הפסוקה עמדה על-כך שיש לבחון בעת בדיקה של טענה בדבר מחדלי חקירה את השאלה האם המחדלים הנטענים הם חמורים במידה המעוררת חשש שהגנת הנאשם קופחה כיוון שהתקשה להתמודד כראוי עם חומר הראיות העומד נגדו או להוכיח את גרסתו שלו. בדיקה זו נעשית תוך שקלול המחדלים הנטענים על רקע התשתית הראייתית שהונחה (ע"פ 3090/11 ענתבאוי נ' מ.י. (2012); ע"פ 2879/09 זינאתי נ' מ.י. (2011); ע"פ 4906/09 אלנברי נ' מ.י. (2009); ע"פ 8916/09 פלוני נ' מ.י. (2009)).

141. משלא נמצא חשש לנזק ראיתי קונקרטי שפגע מהותית בהגנת הנאשם, תידחה טענה זו.

חלק שלישי - ניתוח משפטי ומסקנות:

1. להלן תידונה העבירות בהן הואשם הנאשם, על-בסיס הממצאים העובדתיים שנקבעו בפרק השני.

א. רישום כוזב במסמכי תאגיד:

2. סעיף 423 לחוק העונשין קובע את העבירה, ובצידה עונש מירבי חמור -

"מייסד, מנהל, חבר או פקיד של תאגיד, הרושם, או גורם לרישום, פרט כוזב במסמך של התאגיד, בכוונה לרמות, או נמנע מלרשום בו פרט אשר היה עליו לרשמו, בכוונה לרמות, דינו - מאסר חמש שנים....".

3. חוק החברות, תשנ"ט-1999, תקנות מס הכנסה (כללים לאישור ולניהול קופות גמל), תשכ"ד-1964[26], ואף תקנון הקרן כפי שהיה בתוקף במהלך התקופה הרלוונטית לכתב האישום (ת/40ג), חייבו את הקרן בניהול חשבונות ובהפקה והגשה של דו"חות כספיים.

4. תקנון הקרן קבע במפורש, כי הנהלת הקרן אחראית על "הנהלת חשבונות נכונה" של החברה, לרבות "של כל סכומי הכסף המתקבלים והמוצאים על ידי החברה והעניינים שבשבילים מקבלים ומוצאים אותם סכומי הכסף" (סעיף 64). "הנהלת הקרן", לפי סעיף 61, היתה מורכבת משניים, יו"ר הדירקטוריון[27], הוא הנאשם, והמנכ"ל. נמצא אפוא, כי האחריות על ניהול נכון של רישומי הנהלת החשבונות היתה מוטלת גם על הנאשם, אף שודאי שלא נדרש לעשות זאת במו-ידיו.

5. הנאשם הודה בפה מלא כי התשלומים שקיבל ושסווגו כהוצאות, מהן "כיבוד", מהן "ציוד משרדי", וכן הלאה, היו למעשה תגמול על שירותיו לקרן. על גרסתו זו חזר מספר פעמים, ודי אם נפנה לדברים מפורשים ונחרצים בהודעותיו ת/2, ע' 6 ות/4 ע' 3.

6. התביעה ייחסה לנאשם ביצוע וגרימת ביצוע של רישום כוזב במסמכי הקרן, לנוכח הדו"חות שהגיש ובהם תואר תגמול-למעשה כ"הוצאות" מסוגים שונים, ושביתורם גרמו לרישום שקרי ומוטעה בספרי החשבונות של הקרן ובדוחותיה. בנוסף, התייחסה התביעה גם למכתב שלושת הפריטים כאל רישום כוזב.

7. על מצע עובדתי זה נבחן את מהות המעשים, והאם מקימים הם את העבירה של רישום כוזב במסמכי תאגיד.

היסוד העובדתי של העבירה:

8. היסוד העובדתי בעבירה זו כולל "פרט כוזב במסמך של התאגיד", את הרישום של הפרט הכוזב, ואת זהותו של עושה המעשה[28] (ע"פ 3517/11 שמשון נ' מ.י. (2013)). יסודה העובדתי של העבירה מושלם אפוא כאשר העברין גורם לרישום, אף-אם אינו מבצעו בפועל-ממש, ובלבד שמדובר במסמך של התאגיד, והרישום הוא של פרט כוזב.

9. הנאשם היה יו"ר הקרן, וככזה עמד ביסוד זהותו של עושה המעשה, כנמען מבין נמעני האיסור.

א. בייחוד העבירה לנושאי משרה ובעלי תפקידים בתאגיד, גילה המחוקק דעתו כי יש צורך בהגנה מיוחדת על תאגיד מפני המורשים לפעול מטעמו ומפני עובדיו - אלו הם הגורמים שיש להם את העניין

והיכולת ליצור במחשכים מצגי שווא שיטעו כל גורם אחר, בין אם בתוך התאגיד ובין אם מחוץ לתאגיד, מבין אלו המסתמכים על רישומיו ודוחותיו של התאגיד. החוק הכיר בחוסר האונים של התאגיד (כאישיות מלאכותית) ביחס למנהליו ועובדיו, ולכן קבע חובות אמון שונות המוטלות על המנהלים והעובדים וייחודיות להם, כשחובת כנות הרישומים היא אחת מהם. האינטרס המוגן בעבירה זו, כבאחיותיה בסעיפים 424-425 לחוק, איננו הגנה על הציבור דווקא, אלא על התאגיד, במטרה להבטיח כי מנהלי התאגיד ועובדיו יפעלו לטובתו, וכדי לבסס את אמונם של בעלי המניות במנהלים (והשווה האמור בסעיף 27 לע"פ 5734/91 מ.י. נ' לאומי ושות' בנק להשקעות בע"מ (1995) ופסיקה הנזכרת שם, ובע"פ 2103/07 הורוביץ נ' מ.י. (2008) בסעיף 235-236).

ב. במבט רחב יותר, ובמיוחד כשמדובר בתאגיד שהנו חברה ציבורית, ניתן לומר שההגנה הניתנת כך על התאגיד, במובן של הגנה על האמון הניתן ברשומותיו באמצעותן הוא 'מדבר' ומדווח על מצבו, משתרעת גם על טובת בעלי העניין וציבור המסתמכים על רשומות התאגיד (וראו ע"א 218/96 יסקר בע"מ נ' חברת השקעות דיסקונט בע"מ (1997) בפסקה 25 לדברי הש' ברק, לעניין חשיבות המכרעת של ספרי חשבונות ודו"חות הכספיים בתאגיד). קרוב לודאי ששיקול זה עמד בבסיס העונש החמור הקבוע לצד עבירה זו ביחס לעונש המירבי הקבוע לצד העבירה של מרמה והפרת אמונים בתאגיד.

ג. במקרה דנן, מדובר על קרן שהנה חברה ציבורית, המשרתת מאות אלפי עמיתים שאת כספיהם היא מנהלת, ושדמי הניהול שהיא גובה ורשאית לגבות לפי תקנונה נגזרים ישירות מהוצאותיה בפועל - דיוקם של רישומי הנהלת החשבונות והדו"חות אינו כלל מילתא זוטרתא, אף בהתחשב בהיקף העצום של הכספים שבניהול הקרן.

10. עסקינן במסמכים של התאגיד:

א. הנאשם הגיש לקרן, באמצעות המזכיר יוסי, דרישות מפורטות לתשלום אותן ערך בכתב ידו, להן צרף רשימות של הוצאות (קבלות וחשבוניות) בגין תבע החזרי הוצאות. מסמכים אלו שערך הנאשם שימשו בסיס ואסמכתא לרישום הוצאות תשלום על-ידי המזכיר ולאישורן על-ידי המנכ"ל, וזאת בשמונה מקרים הרלוונטיים לכתב האישום, החל מאוגוסט 2005 ועד ינואר 2007. מסמכים מסוג זה, שהוכנו לצורך הגשתם לתאגיד וכלילתם בספריו כאסמכתאות, הינם "מסמך של תאגיד". בע"פ 629/78 מתוק (מעטוק) נ' מ.י. (1978) נקבע במפורש, כי סעיף עבירה זה אינו מבחין בין מסמך 'פנימי' של תאגיד למסמך אחר, וכן ראו האמור בסעיף 91 לע"פ 4985/13 חבר נ' מ.י. (2014), שם דובר על חשבוניות שהוגשו לתשלום לתאגיד כשפרטי החשבוניות לא תאמו למציאות. ככלל, אין צורך שהמסמך יעשה בידי התאגיד ודי בכך שהוא נמצא ברשות התאגיד ונעשה לצרכי שימוש ועסקו (י' קדמי, על הדין בפלילים - חלק שני (תשס"ו-2005), ע' 924);

ב. על-בסיס דרישות אלו הוכנו על-ידי יוסי המזכיר הנחיות למזכירות, בהן נרשם "מצ"ב קבלות שהוגשו ע"י איציק רוכברגר - יו"ר הקרן ע"ח החזר הוצאות כפי שאושר לו ע"י הדירקטוריון. נא להכין הוצאות תשלום ע"ס..." (או נוסח דומה);

ג. בשלב הבא הוכנו הוצאות התשלום על-ידי המזכירות, כשבהן נרשם שהתשלום הוא "על חשבון החזר

הוצאות", וההוצאות נחתמו על-ידי מזכיר הקרן והמנכ"ל. הוצאות התשלום שימשו אסמכתאות להעברת הסכומים לנאשם;

ד. ספרי החשבונות של הקרן ודו"חות שהגישה, בהם נרשמו הסכומים שקיבל הנאשם כך, נוהלו ונרשמו בהתאם לדין ולכללי חשבוניות מחויבים;

ה. יוצא אפוא, שמסמכי התאגיד שבהם נעשו 'רישומים' בידי הנאשם או שגרם לעשייתם, כוללים את דרישות התשלום שערך הנאשם והרשימות הנלוות, את ההנחיות להכין הוצאות תשלום, את הוצאות התשלום, ואת ספרי הנהלת החשבונות של הקרן ודו"חות שנערכו בשנים הרלוונטיות;

ו. "מכתב שלושת הפריטים", מסמך שהוכן על-ידי הנאשם (או על-ידי אילנית לפי הוצאתו) בכוונה להגישו לקרן, אף-הוא מסמך של התאגיד, לפי מבחני הפסיקה לעיל;

11. במסמכים נרשמו רישומים כוזבים:

א. כפי שבואר בבהירות בעניין **שמשון**, פסקה 43, רישום יהא כוזב אם הוא אינו תואם את המציאות, לרבות אם הושמט ממנו פרט כך שאין הוא משקף מציאות והינו מטעה. רישום יהיה כוזב אם איש המקצוע האמור לקבל מידע ממנו, לא ימצא בו את שצריך להיכלל בו. יודגש, כי אין צורך שהרישום יהיה מזויף או שהפרט שנרשם יעיד שקר על עצמו, ודי כאמור באי התאמה בין הרישום לבין המציאות (ע"פ 2103/07 **הורוביץ נ' מ.י.** ()), פסקה 152).

ב. הנאשם הודה בפה מלא, כאמור, כי דרישות התשלום והרשימות שערך ושהוגשו יחד אתן, לא שיקפו את מצב הדברים לאמיתו - הן כי לא היה מדובר כלל ב"החזר הוצאות" אלא בתגמול; והן כי הגדרתן של הוצאות רבות ושונות כ"כיבוד" ו"הוצאות משרד" היתה נטולת כל קשר למציאות לאמיתה, של רכישות לצריכה ביתית ופרטית מכל סוג;

ג. מחד גיסא, נטל הנאשם אחריות על רישומן של הרשימות, ולמעשה די בכך שהרשימות שהוגשו נערכו על-ידו ובכתב-ידו. מאידך גיסא, טען הנאשם שהיתה זו המזכירה אילנית שערכה את הרשימות אותן העתיק, ולפיכך סיווגן של ההוצאות נעשה על-ידה. בטענה זו אין ממש, משהודה הנאשם כי הנחה את אילנית לכלול ברשימות הוצאות פרטיות לחלוטין, ולסווג את ההוצאות ל"כיבוד" ול"הוצאות משרד" ועוד, ללא כל הנחייה או הבהרה נוספת (ע' 374; ת/2, ע' 2 ו-5), כפי שהעידה גם אילנית (ע' 401, 410, 426 ועוד);

ד. כל המסמכים הנ"ל לקו אפוא בהיותם כוזבים. בנוסף לאמור לעיל, הגיש הנאשם חשבוניות וקבלות לאחר ששינה את הכיתוב שעליהן, ואלו הן חמש קבלות על שיעורי אנגלית וקבלה על נסיעה לספרד, בהן הוסיף הנאשם פרטים ושינה את השם עליהן בצורה 'אומנותית' ומטעה, כך שתיראנה כביכול הוצאו במקורן על-שמו. מסמכים אלו היו אפוא כוזבים אף כלשעצמם (דוברי שקר על עצמם);

ה. מכתב שלושת הפריטים: לנוכח הממצאים העובדתיים שקבעתי, הרי מדובר במכתב שכל-כולו כוזב. למצער, ובהתייחס לפריטים שלא במחלוקת לעניין זה, במכתב כוזב בהתייחסויות ל"אירוע הכבאים" שהיה חגיגה משפחתית ול"כיבוד" שהיה טלוויזיה לבית הנאשם;

היסוד הנפשי של העבירה:

12. כעולה מלשון החוק, עבירה זו כוללת רכיב של "כוונה לרמות" ברמה של כוונה "מיוחדת", דהיינו, מתוך רצון וכוונה ממשית להניע אחר לפעול או להימנע מלפעול על בסיס הרישום הכוזב, וראו עניין **שמשון** בפסקה 43. עבירה זו הינה אפוא מסוג עבירות הכוונה הלא-תוצאתיות, שכן השלמתן אינה מותנית בהצלחתה של מרמה או הטעייה.

13. כוונת המרמה אינה חייבת להיות כלפי אדם מסוים, ויכולה היא להיות גם כוונה לרמות מעיינים עתידיים ברישומי התאגיד, כגון עורכי ביקורת, עמיתי הקרן או כלל הציבור, כאמור בע"פ 2910/94 **יפת נ' מ.י.** (1996), בפסקאות 252-253 לדברי הש' לוין. כוונת המרמה כוללת גם כוונה לגרום לאדם לפעול מתוך אי ידיעת העובדות לאשורן (ע"פ 839/78 **מ.י. נ' אבני** (1979), סעיף 9).

14. סקירתם של פסקי הדין שניתנו בעניין עבירה זו מעלה כי מודעות לכזב שברישום ולאפשרות ההטעייה נמצאה שקולה לכוונה של-ממש, וראו למשל ע"פ 37/07 **פרג נ' מ.י.** (2008), בפסקה 92 לדברי הש' א' לוי ובפסקאות 7-8 לדברי הש' חיות, כמו-גם בהערתה של הש' חיות בפסקה ראשונה לדבריה, לפיה "די בכך ש[הנאשם] ידע כי האופן שבו הוצגו עסקאות הקיבוצים בספרי החברה היה כוזב..." וכן בפסקה 8; עניין **יפת**, שם; ת"פ (תא) 40138/08 **מ.י. נ' הירשזון** (2009), פסקה 168.

15. מעבר לצורך יוער, כי ניתן להחיל בעבירה זו, שהנה כאמור עבירת מטרה שאינה תוצאתית, את הלכת הצפיות. הקביעה האם ניתן להחיל את הלכת הצפיות, נעשית באופן פרטני כל עבירה, על-בסיס סוג העבירה, מטרות והיקפה הראוי (רע"פ 7153/99 **אלגד נ' מ.י.** (2001) בניתוחה המקיף של הש' ביניש; ע"פ 217/04 **אלקורעאן נ' מ.י.** (2005) בפסקאות 8-9 לדברי הנ' ברק והערת הש' רובינשטיין בדבריו). ביחס לעבירה של רישום כוזב במסמכי תאגיד, אין כל ערך גובר שיש בכוחו למנוע את החלתה של הלכת הצפיות (והשוו לדברי הנ' ברק בעניין **אלקורעאן**, שם, וליישום לעניין העבירה דנן בת"פ 53286-07-10 (מחוזי ת"א) **מ.י. נ' סמואל** (2013), בסעיף 78).

16. בע"פ 4190/13 **סמואל נ' מ.י.** (2014) נדונה טענת נאשם, לפיה לא התכוון לרמות את לקוחותיו באמצעות רישומים כוזבים שביצע, אלא רק להרוויח זמן כך שיוכל להשיב להם את כספם. על-רקע טענה זו, שנדחתה, חידד בית המשפט העליון את האבחנה בין כוונה לבין מניע (סעיף 75 לפסק הדין). במקרה דנן, כוונתו ומניעיו של הנאשם התלכדו, אך גם אם היה משכנע שהמניע שלו היה תם, עדיין כוונתו היתה לרמות ולהטעות לפחות חלק מהמעיינים ברישומים.

17. מעניין **חבר הנ"ל**, בפסקה 91, עולה כי העבירה מושלמת אפילו אם כספים שהוטו עקב הרישום הכוזב, לא נלקחו לכיסו של העברין אלא שימשו למטרה אחרת של התאגיד, שלא בוטאה כהלכה בספרי החשבונות של התאגיד. בסעיף 10 בעניין **אבני** אף נאמר מפורשות, כי גם אם האמין העברין שהכזב שנעשה ברישום בכוונה לרמות נעשה סוף-דבר לטובת התאגיד ומתוך "מניע טהור", עדיין התקיים בו היסוד הנפשי והעבירה הושלמה.

18. במקרה דנן, הנאשם ידע היטב כי הרישומים הכוזבים שרשם ושגרם לרישומם, נועדו להסוות מציאות אמיתית וליצור מציאות כוזבת ברישומי הקרן - קרי, ליצור מצג או טענת מרמה. ולא זו בלבד שידע, אלא חפץ בכך, וזו היתה מטרתו של הכזב שנטע ברישומים. הנאשם הודה בפה-מלא כי רישומים אלו היו חלק משיטה להסוות תגמול שלדעתו הגיע לו, תחת הכותרת של "החזר הוצאות", כיון שנאסר עליו לקבל תגמול פרט למשכורתו

כראש עיר. כך, אפילו היתה מתקבלת טענתו של הנאשם, כביכול כל נושאי המשרה בקרן ומזכיר הקרן היו בסוד העניין ולא רומזו, עדיין התקיימה בנאשם אותה כוונה, להטעות ולרמות את בוחני החשבונות והדו"חות של הקרן, לרבות סוכנויות השלטון המרכזי והמקומי והציבור בכללותו, כך שלא ייודע שהנאשם מקבל תגמול האסור עליו בחוק. חשיפת המנגנון האמיתי של תגמול, היתה עלולה להניע אחרים, לרבות הרשויות המופקדות על-כך (שלא לדבר על אויביו הפוליטיים הנשכניים של הנאשם), לפעולה[29]. הנאשם פעל בכוונה למנוע זאת.

19. לנוכח האמור, אקבע אפוא כי הנאשם ביצע את העבירה, ביחס לכל מסמך מהנזכרים לעיל.

ב. מרמה והפרת אמונים בתאגיד:

20. עבירה זו קבועה בסעיף 425 לחוק העונשין קובע את העבירה, שניסוחה רחב ופתוח, שלא לומר נטול גבולות ברורים -

"מנהל, מנהל עסקים או עובד אחר של תאגיד, או כונס נכסים, מפרק עסקים, מפרק עסקים זמני, מנהל נכסים, או מנהל מיוחד של תאגיד, אשר נהג אגב מילוי תפקידו במרמה או בהפרת אמונים הפוגעת בתאגיד, דינו - מאסר שלוש שנים."

21. זה מכבר נפסק, כי עבירה זו שעניינה מרמה או הפרת אמונים בתאגיד, קרובה דיה לעבירה של מרמה והפרת אמונים לפי סעיף 284 לחוק העונשין, הדנה בעבירות של עובד הציבור כלפי השירות הציבורי. דמיון זה אפשר להשתית את הדין ביסודות העבירה דן על מסקנות והלכות שנקבעו לעניין סעיף 284 הנ"ל.

22. עם-זאת, יש לזכור כי הערכים המוגנים בעבירה זו שונים מהותית מאלו המוגנים בעבירה לפי סעיף 284 (ע"פ 121/88 מ.י. נ' דרויש (1991), פסקה 36):

א. העבירה לפי סעיף 284 באה להגן על שלושה ערכים מוגנים: אמון הציבור בעובדי הציבור, טוהר המידות של פקידי הציבור, ופעילותו התקינה של המינהל הציבורי (דנ"פ 1397/03 מ.י. נ' שבס (2004), פסקאות 32-35 לדברי הנ' ברק ופסיקה הנזכרת שם; ע"פ 846/12 ויטה נ' מ.י. (2013), פסקה 20);

ב. העבירה דן לא באה להגן ישירות על הציבור, אלא על התאגיד, ויסודה בחובת האמון החלה על מנהלו (או אחר מבין בעלי התפקידים המנויים בסעיף), שבהיותו פועל עבור אחרים ובשםם עליו לפעול כלפיהם ביושר ובהגינות. קביעת העבירה נועדה להבטיח כי המנהל לא ימעל באמון שניתן בו אלא יפעל להגשמת תפקידו ויעדיף את האינטרס התאגידי על-פני האישי. קביעת העבירה נועדה גם למנוע שחיתות מידות בקרב מנהלים ואת ביסוס האמון בהם מצד בעלי המניות (דרויש, שם; הורוביץ, פסקה 235);

23. ועל-אף זאת, כאשר עסקינן בתאגידים דוגמת הקרן דנן, שהנה חברה ציבורית המעניקה שירות לציבור רחב מאוד וחולשת על תקציבי ענק, אין להפריז באבחנה בין שתי הוראות החיקוק, ומוצדק אף יותר להחיל כלפיו את הנורמות הפרשניות הנהוגות לפי סעיף 284 (קביעתו של הש' רובינשטיין בע"פ 677/14 דנקנר נ' מ.י. (2014), פסקה ס' וניתוחו בפסקאות קודמות).

היסוד העובדתי של העבירה - כללי:

24. ביסוד העובדתי בעבירה זו ארבעה מרכיבים - הנסיבה של זהות העושה, מנהל וכיו"ב; ההתנהגות של מרמה או הפרת אמונים; אגב מילוי התפקיד בתאגיד; והתוצאה של הפגיעה בתאגיד;

25. לכאורה, עסקינן בעבירה תוצאתית. למעשה, מדובר בעבירה התנהגותית שבה התוצאה היא 'נסיבה' בלבד, לפי ניתוחו של הנ' ברק בפסקה 39 לדבריו בעניין **שבס** בהתייחס לעבירה המקבילה הקבועה בסעיף 284 לחוק העונשין - מדובר בנסיבה הנספחת ומאפיינת את המרמה או את הפרת האמונים כפוגענית ברמה המצדיקה את תפיסתה כפלילית (וראו קביעה דומה קודמת, בסעיף 23 לדברי הש' גולדברג בע"פ 4148/96 מ.י. נ' **גנות** (1996). קביעה זו נשנתה בעניין **ויטה**, ולעניין העבירה דנן, ראו ת"פ (מחוזי ת"א) 40138/08 מ.י. נ' **הירשזון** (2009) בפסקה 160, ת"פ (מחוזי ת"א) 40213/05 מ.י. נ' **גבעוני** (2012) בפסקה 1287, ת"פ (שלום ת"א) 4546/99 מ.י. נ' **יגרמן** (2006) בפסקה 176[30], ות"פ (שלום ת"א) מ.י. נ' **דסאו** (2011) [31] בפסקה 57.

26. אין מחלוקת, כי הנאשם היה מנהל בקרן. כמו-כן, אין מחלוקת כי מעשיו נעשו אגב תפקידו זה - יסוד זה פורש בפסיקה בהרחבה ככולל כל זיקה למשרתו של העבריין או הימצאותו בעמדה המאפשרת לו את ביצוע המעשים (ע"פ 293/89 **סוקולובסקי** נ' מ.י. (1992), ד"נ 3/82 **גרוסמן** נ' מ.י. (1982) וע"פ 884/80 מ.י. נ' **גרוסמן** (1981)). להלן נתמקד אפוא ביסוד ההתנהגותי והתוצאתי של העבירה.

היסוד ההתנהגותי של העבירה:

27. היסוד ההתנהגותי יכול ויוגשם באחת משתי החלופות בהן נוקבת לשון הסעיף, חלופת המרמה או חלופת הפרת האמונים, כשיתכנו כמובן מצבים בהם שתי החלופות תתממשנה בפעולת העבריין (**סוקולובסקי**, סעיפים 44-45 לדברי הנ' שמגר[32]):

א. המרמה היא אותה "מרמה" המוגדרת בסעיף 414 לחוק העונשין - טענת עובדה שהטוען אותה ידע שאינה אמת או שלא האמין שהיא אמת;

ב. הפרת האמונים, שהיא הקשה יותר להגדרה או לתחימת גבולותיה, נגזרת מקביעת חובות האמון ומשקפת את קביעת הנורמה ההתנהגותית המיוחדת הנדרשת ממנהל או עובד בתאגיד;

28. כאמור לעיל, עבירה זו חסרת גבולות ברורים, כשהיסוד ההתנהגותי אינה מוגדר לפרטיו. הפסיקה עמדה על בעיה זו מקדמת דנא והזהירה מפני הצמדת התו הפלילי למעשים שמהותם לקות אתית או אסתטית בלבד. מנגד, יש להימנע מלתת לעבירה פירוש מצמצם מדי, אשר ישלול מהציבור מכשיר חשוב להגנת הערכים שבבסיס העבירה (**שבס**, סעיף 31 לדברי הנ' ברק והערת הש' טירקל; **דנקר**, פסקה נ"ה). מדובר אפוא ב"עבירת סל" בעלת "רקמה פתוחה" המחייבת פרשנות ויישום פרטניים בכל מקרה ומקרה[33].

29. מכל מקום, ודאי שיש צורך בפגיעה מהותית בערכים המוגנים בעבירה, ולא רק לשם בחינת היסוד התוצאתי הנדרש בה, אלא כדי להבחין בין מעשים פגומים אתית (משמעתית ומוסרית) ואסתטית (מראית העין הציבורית), לבין מעשים המצויים כבר במתחם הפלילי, שאיננו עוד אפור אלא שחור הוא במובהק (**שבס**, שם, פסקאות 42-45 ו-38 לדברי הנ' ברק; ע"פ 846/12 **ויטה** נ' מ.י. (2013) בפסקאות 25-27).

30. בענייננו, גייס הנאשם את משאבי הקרן לצרכיו. לפי גרסתו-הוא, הנאשם גרם לקרן לרשום רישומים כוזבים

בספריה ובדוחותיה, כדי לשרת את מטרתו-שלו - היכולת להערים ולעקוף את החוק האוסר עליו לקבל תגמול בנוסף לשכרו מהעירייה. הנאשם גרם אפוא לקרן לכזב ולהטעות את כל המעין בספריה ובדוחותיה, ובנוסף גרם לה להיות שותפה במזימת ההסתרה שלו. ברור לכל עין, פרט לעין אינטרסנטית של בעל הדבר, שבכך נפרדו ונחלקו כליל האינטרסים של הנאשם ושל הקרן, והנאשם העדיף חד-משמעית את טובתו-שלו על-פני טובת הקרן, תוך שהוא משתמש במעמדו ובסמכויותיו בקרן כדי לפעול לקידום טובתו זו. מעשים מסוג אלו, שגרמו להטיית משאבי הקרן לטובתו הפרטית של הנאשם ולפעולת הקרן בדרכי עקלקלות בניגוד לאינטרס שלה, אינם שורים עוד בתחום האפור, אלא הם פלייטים.

31. בע"פ 645/81 **פניץ נ' מ.י.** (1982) קבע הש' ברק כי "עובד הציבור המבצע בעצמו, או המורה לזולתו לבצע, רישום שאינו אמת מועל באמון שניתן בו ומפר בכך אמונים. ביסוד האמון עומדת עשיית הישר וההוגן על-פי עובדות אמת. עובד ציבור הסוטה מאלה מועל באמון ומפר אמונים". קביעתו זו תמצתה הנ' ברק בעניין **שבס**, פסקה 41 ועליה חזרה המשנה לנשיא נאור בעניין **ויטה**, פסקה 24 - "עובד ציבור המבצע רישום כוזב מפר אמונים". די היה בכך כדי לקבוע כי הנאשם עבר את העבירה של הפרת אמונים.

32. כל מעשה של שימוש באותן קבלות וחשבוניות בהן עשה הנאשם שינויים 'אומנותיים', הוא-כשלעצמו מעשה של מרמה ומעשה של הפרת אמונים.

33. אף אם היתה מתקבלת טענת הנאשם, כביכול היו גם נושאי משרה אחרים בקרן שותפים למפעל זה של כזב והסתרה, לא היה בכך לשנות את פני הדברים: הפרת האמונים נעשתה כלפי הקרן ובעלי המניות בה (ההסתדרות ומרכז השלטון המקומי, כגופים), ולא כלפי נושאי משרה אחרים, כאשר הנאשם העדיף את האינטרס שלו ופגע לשם-כך באינטרס הקרן. אם היו האחרים שותפים לכך, במעשה או במחדל, בהסכמה פעילה או בשתיקה - אפשר שגם להם חבות עקרונית בפלילים, אך אין בכך כדי לנקות את הנאשם.

34. בע"פ 310/85 **זוסיה נ' מ.י.** (1985) נדון עניינו של עובד עירייה שזייף את גילו כדי לזכות בהמשך העסקתו, וככל הנראה בידיעה ובהסכמה של הדרג הניהולי. בהתייחס לעבירת מרמה בה הורשע עקב כך, הבהיר בית המשפט העליון את ההבדל בין ידיעתו של עובד לידיעת התאגיד, וקבע כי גם כשהגורם היודע ומאשר את המרמה הוא אורגן של התאגיד, עדיין ניתן לרמות את התאגיד ש"ידיעתו" היא הידיעה הכפולה של הדרג המחליט ושל הדרג המבקר - גורמי הביקורת (סעיף 13); כן ראו הערת הש' שמגר בפסקה 2 לדבריו בע"פ 281/82 **אבו חצירא נ' מ.י.** (1983). כל-זאת באשר לעבירת המרמה לפי סעיף 415 לחוק, המחייבת הטעייתו של תודעה אנושית. לגבי העבירה של מרמה והפרת אמונים, ודאי שיכולה העבירה להשתכלל אפילו חברו יחד כל המנהלים והמבקרים ואיש מהם לא הוטעה (למשל, חבירה לפגיעה באינטרסים של בעלי המניות).

35. מכל מקום, טענה זו של הנאשם נדחתה. הנאשם רימה אפוא לפחות את חלקם של נושאי המשרה ובעלי התפקידים. כך רומזו (לפחות) הדירקטור ולימים המנכ"ל גיל, המבקר הפנימי אבני, המבקר החיצוני ר"ח יודלביץ, והמזכיר יוסי. מרמה זו היתה חלק בלתי נפרד מהמערך שנועד לזכות את הנאשם בתשלומים שלא הגיעו לו, או למצער - לא הגיעו לו באופן זה, מוסווים כהחזרי הוצאות.

36. בנוסף למעשי המרמה והפרת האמונים שבדרישה וקבלת התשלומים בטענה הכוזבת שמדובר בהחזר הוצאות, ביצע הנאשם מעשי מרמה והפרת אמונים כשהסווה את מהות המעשים ומסר מידע שקרי לאבני ולגיל, ששאלו אותו לעניין הוצאותיו.

37. מעשיו של הנאשם פגעו כלכלית בקרן ובכל עמית מעמיתיה, ואפילו היתה הפגיעה נמוכה-ביחס: הקרן חייבה את עמיתיה בדמי ניהול לפי הוצאות הניהול בפועל (תקנון הקרן; הודעת יוסי ת/39, ע' 4-5; דברי יודלביץ' בעדותו, ע' 54; דברי ששון), משמע - הוצאות מחייתם של הנאשם ובני ביתו, ויתר הוצאות שהוציא לצרכיו ולהנאתו, שלא לטובת הקרן, מומנו על-ידי העמיתים. בנוסף, שילמה הקרן מס בגובה של 90% כמס על הוצאות עודפות, בגין 'הוצאות' הנאשם (דברי יודלביץ' ופריס בהודעותיהם);

38. הלכה היא מימים ימימה, כי הפגיעה בתאגיד שנגרמה עקב מעשי העברין, אינה חייבת להיות פגיעה כספית ישירה דווקא. די בפגיעה שמהותה שלילתה של ידיעת העובדות כהוויתן מהדירקטוריון, מחברי התאגיד ומהציבור, או בפגיעה שמהותה ערעור תדמית התאגיד ו"מידת הרצינות שהציבור ירחש אליו" (ע"פ 281/82 **אבו חצירא נ' מ.י.** (1983), עניין **אבני** הנ"ל). כאשר מדובר בתאגיד דוגמת הקרן, מדובר גם בפגיעה באמון העמיתים בטוהר פעולותיה ומניעיה של הנהלת הקרן. ערעור האמון בעוצמה כזו, פוגע במעמד הקרן בעיני העמיתים ומכאן שבקרן עצמה - לא מדובר כאן בפגיעה שטיבה תדמיתית ותו-לא (**דרויש**, פסקה 35). בעניין **סוקולובסקי** התייחס הש' לז' לז' לז' למשמעות הפגיעה בתדמיתו של תאגיד שהינו "גוף ציבורי" וקבע כי נושא תפקיד בכיר בגוף כזה, המפר את האמון ומנצל במרמה הליכי ביקורת רשלניים בתאגיד כדי לשלשל לכיסו כספים בסכום ניכר, פוגע לכאורה "מכח ההגדרה" באמון שהציבור מייחס לתאגיד מסוג זה ולפעולותיו (**שם**, סעיף 8 לדבריו). בעניין **דנקר** העיר הש' רובינשטיין, שכאשר מדובר בתאגיד רב-השפעה ובצמרת התאגיד, אפשר ודי יהיה בפגיעה תדמיתית בלבד (סעיף נ"ד). קל להחיל דברים אלו על הקרן, המנהלת את כספיהם של מאות אלפי עובדים, ושעצם קיומה תלוי באמון שהם נותנים בה, בשוק תחרותי מאוד.

39. במקרה דנן, "זכו" מעשיו של הנאשם - כצפוי - לפרסום גדול ושליילי ביותר, שהשליך על תדמית הקרן. הקרן הוצגה כחסרת יכולת למנוע שימוש פסול בכספי העמיתים שנתנו בה אמונם, ואף גרוע מכך - כקרן המנוהלת על-ידי הנהלה רשלנית במקרה הטוב ומועלת באמון במקרה הרע. דומה כי אין צורך להכביר מילים על חומרת הנזק שנגרם לקרן, כאשר מתגלה כי כספי עמיתים הוטו לצריכה פרטית ופזרנית של יושב הראש שלה, במסווה של החזר הוצאות.

40. דירקטוריון הקרן לא היה אדיש לסוג סיכון זה, ולכן הורה על שכירת שירותיו של יועץ חיצוני להתמודדות עם השלכות הדו"ח בו נחשפו הממצאים והזמין חוות דעת מיועץ ביטוח, וכל זאת פרט לאמצעים פנימיים שנקטו (החלטה בישיבת דירקטוריון מיום 26.11.07 - ת/18, ע' 70; החלטה בישיבת דירקטוריון מיום 29.11.07 - שם, ע' 198; מכתב מנכ"ל מיום 3.12.07 - שם, ע' 82). ברור שכל אלו לא סופקו חינם.

41. לכך יש להוסיף את הפגיעה במוניטין של הקרן אצל רשויות המס והאוצר, כתאגיד המנהל ספריו כהלכה, כפי שאכן קרה (דברי אבני בהודעותיו ת/14 ות/16, דברי יודלביץ' בהודעותיו).

42. ועוד על כל אלה, פגע הנאשם בעניינה של הקרן כאשר מסר מידע שקרי לאבני, ובכך הטעה אותו והכשיל את מנגנון הביקורת הפנימית, דל-כוח ככל שהיה. לולא פעולה זו של הנאשם, היה המבקר הפנימי (ובהמשך, גם גיל שהוטעה באותו אופן) יכול להתערב ולהפסיק את המשך המעשים. פגיעה מסוג זה של הכשלת מנגנוני פיקוח, הוכרה כנזק בפני עצמו, וראו ע"פ 752/90 **ברזל נ' מ.י.** (1992) בסעיף 63.

43. נמצא אפוא שהנאשם השלים במעשיו השונים את היסוד העובדתי על שתי פניו, הן מרמה והן הפרת אמונים, וכששתי פנים אלו גררו פגיעה מהותית בקרן.

היסוד הנפשי בעבירה:

44. כיוון שעבירת המרמה והפרת האמונים אינה עבירה תוצאתית, המחשבה הפלילית הנדרשת היא מודעות ליסודות העובדתיים-פיזיים המבססים את רכיבי העבירה - קרי, נדרשת מודעות לעובדות הפיזיות היוצרות את ניגוד העניינים בו נתון הנאשם, וכן מודעות להתנהגות ולנסיבות הפיזיות שבגינן ניגוד העניינים פוגע בתאגיד. עם זאת, לא נדרשת מודעות של הנאשם לכך שהתנהגותו היא התנהגות העולה כדי "מעשה מרמה או הפרת אמונים" או לכך שמעשיו פוגעים בערכים המוגנים על ידי האיסור הפלילי (**שבס**, פסקאות 54-58 לדברי הנ' ברק; **ויטה**, פסקה 28; **הירשזון**, שם; **דסאו**, פסקה 58).

45. דברים אלו נאמרו לעניין עובד הציבור, אך יפים הם גם למנהל בתאגיד המפר אמונים. הנאשם דן ידע היטב את העובדות הפיזיות הרלוונטיות למעשיו, ובכך די. אין כל צורך להוכיח כי הנאשם ידע שהוא "מפר אמונים". אין ידיעה זו מיסודות העבירה.

46. יתירה מזו: בעניין **ברזל** (שם) ועוד, נקבע כי משהתקיימו יסודות העבירה, אין משמעות למניע של העברין, ואפילו מדובר במניע "טהור".

47. כפי שכבר נאמר לעיל, נדחו טענותיו של הנאשם לעניין ידיעתם של נושאי משרה ובעלי תפקידים בקרן:

ראשית, אשוב ואומר כי סימון של הוצאות פרטיות וביתיות כ"כבוד" ו"הוצאות משרד" מעיד על רצון להסוואה והטעיה ואינו מתיישב עם תום-לב;

שנית, אישור הוצאת כספי הקרן בהתבסס על מסמכים ורשימות כוזבים, בידיעה שהם כוזבים, אינו יכול להעיד על 'שותפות' של מאש' הוצאה או של מקבל הכסף, כמו שביכולתו ללמד על נורמות פגומות, שעל-פיהן פעל הנאשם (ולגרסתו שנדחתה, על-פיהן פעלו גם יתר נושאי המשרה בקרן).

48. לפיכך, יורשע הנאשם בעבירה זו.

49. התביעה ייחסה לנאשם ביצוע עבירה של הפרת אמונים גם מעצם קבלת תשלום שהחוק אוסר עליו לקבל. אינני מקבל את עמדת התביעה והרשעת הנאשם לא תתייחס לכך:

א. לו היה הנאשם מקבל שכר או גמול "בדרך המלך", לא על-דרך "הוצאות" פרטיות, וללא מעשי כזב, מרמה והטעיה, לא היה התאגיד נפגע כלל מהעובדה שהנאשם עבר על חוק מנהלי, שאין בו מימד פלילי ואף אינו מטיל חבות על התאגיד;

ב. לו היתה התביעה עקבית בעמדתה, אמורה היתה לייחס לנאשם עבירה זו גם בגין גמול הדירקטורים שקיבל במהלך התקופה הרלוונטית ולאחריה, וליתר התשלומים שקיבל לאחר התקופה הרלוונטית. לא כך פעלה התביעה;

ג. זיוף מסמך בכוונה לקבל באמצעותו דבר:

50. התביעה ייחסה לנאשם עבירות של זיוף מסמך בכוונה לקבל דבר, כיוון שבמספר קבלות שהגיש לקרן ערך שינויים ותוספות בכתב ידו - לדברי התביעה, כדי שתיחזנה אלו ככאלה המצדיקות החזר הוצאות בגין; לדברי

הנאשם, בכוונה תמה בלבד.

51. הסניגור המלומד טען בסיכומיו, כי עבירה זו אינה מתגבשת אלא בעשיית שימוש במסמך. בכך טעה. נחזור אפוא ללשונו של סעיף 418 לחוק העונשין:

המזייף מסמך, דינו - מאסר שנה; זייף מסמך בכוונה לקבל באמצעותו דבר, דינו - מאסר שלוש שנים; ואם נעברה העבירה בנסיבות מחמירות, דינו - מאסר חמש שנים.

52. "זיוף מוגדר בסעיף 414 לחוק הנ"ל כאחת מאלה:

(1) עשיית מסמך הנחזה להיות את אשר איננו, והוא עשוי להטעות;

(2) שינוי מסמך - לרבות הוספת פרט או השמטת פרט - בכוונה לרמות, או ללא סמכות כדין ובאופן הנחזה כאילו נעשה השינוי בסמכות כדין;

(3) חתימת מסמך בשם פלוני ללא סמכות כדין, או בשם מדומה, באופן העשוי להיחזות כאילו נחתם המסמך בידי פלוני;

53. עבירת הזיוף בכוונה לקבל באמצעותו דבר אינה כרוכה בתוצאה, והיא עבירה התנהגותית מובהקת. לפי לשון הסעיף, וכך הובן מעולם בפסיקה, מושלם היסוד העובדתי בהשלמתו של הזיוף. עשיית שימוש במסמך הנה חלק מעבירה אחרת, של עשיית שימוש במסמך מזויף, הקבועה בסעיף 420 לחוק. נדרש כי השינוי ייעשה "ללא סמכות שבדין", תוך מודעות לכך כי השינוי או החתימה בוצעו ללא סמכות. המבחן הוא מבחן אובייקטיבי, לפיו השאלה הנשאלת היא האם האדם הסביר היה מאמין כי השינוי נעשה בסמכות (ע"פ 8325/05 **בלס נ' מ.י.** (2007) בפסקה 9).

54. בעניין זה עסקינן בחלופה השנייה מבין הגדרות הזיוף, של הוספת פרטים והסוואת פרטים במסמך, לגבי הקבלות שנדונו בפרק השני - "הנסיעה לספרד" ושיעורי האנגלית.

55. הסבריו של הנאשם נדחו וקבעתי כי הנאשם ערך בקבלות את השינויים בכוונה לעשות בהן שימוש ולהגישן לקרן לשם קבלת כספים בגין. בודאי שלא ניתן לטעון כי היתה קיימת לנאשם "סמכות בדיון" לבצע שינויים אלו בקבלות שכתבו וניפקו אחרים. ואכן, כל העדים שנשאלו בעניין היו נחרצים בדעתם, כי מדובר במעשה פסול ואסור, שינוי ללא סמכות. תגובתו של ר"ח יודלביץ' מתמצתת את התגובות: "אני כולי צמרמורת ממה שאני רואה. מדובר בדבר חמור. שינוי השם בקבלה מטעה את מי שבודק את זה..." (ת/13, ע' 5).

56. "לרמות" משמעו לפי סעיף 414 הנ"ל "להביא אדם במרמה לידי מעשה או מחדל", ו"מרמה" היא טענת עובדה שהטוען אותה ידע שאינה אמת או שלא האמין שהיא אמת. היסוד הנפשי הנדרש בעבירה דנן הוא אפוא כוונה להטעות ולהביא כך אדם לעשות מעשה או לחדול מחדל. הכוונה הנדרשת בסעיף משמעה גם מודעות גרידא (**בלס**, פסקה 10).

57. את כוונתו של הנאשם ניתן ללמוד מהתנהגותו ומכלל הנסיבות. אלו, שנסקרו בהרחבה לעיל, מלמדות על כוונה להטעות - לגרום למעיין בקבלות להאמין שאכן נרשמו בהן במקור שמו של הנאשם ויתר הפרטים שהנאשם הוסיף ושינה, ולגרום לו להסתמך עליהן ולשלם לנאשם כדרישתו; וכן להטעות את גורמי הביקורת, פנימיים

וחיצוניים כאחד; לא ניתן להבין אחרת את פעולותיו הגלויות של הנאשם.

58. לפיכך אני קובע כי התקיימו בנאשם כל יסודות העבירה, לגבי כל מסמך מהנ"ל.

ד. שימוש במסמך מזויף:

1. עיקרה של עבירת השימוש במסמך מזויף הוא בעשיית שימוש במסמך בידיעה שהוא מזויף. התפיסה העונשית שביסוד עבירה זו מבקשת להשוות את דינו של המשתמש ביוזעין במסמך מזויף למזייף עצמו. היסוד העובדתי בעבירה הוא מעשה השימוש במסמך שהינו מזויף. היסוד הנפשי מתמצה בידיעה שהמסמך מזויף, ועניינו במחשבה פלילית מסוג "מודעות", כשגם עצימת עיניים במשמע (ע"פ 5102/03 מ.י. נ' קליין (2007) בסעיף 25, על הפסיקה הנזכרת שם).
2. אני דוחה כבלתי אמינה את אחת מגרסאותיו של הנאשם, כביכול שורבבו קבלות אלה בטעות לדרישות התשלום מהקרבן: הנאשם העתיק את רשימות הקבלות, ואלו - כה חריגות במין - ודאי הזדקרו לעיניו, והיו מניעות אותו לבדיקה נוספת אלמלא ידע היטב מה טיבן.
3. לנוכח האמור לעיל, אקבע כי הנאשם השלים את ביצועה של העבירה, במעשה ובמודעות, כשהגיש את הקבלות המזויפות לקרבן.

סוף-דבר:

אני מרשיע את הנאשם בעבירות המיוחסות לו בכתב האישום, כל אחת מהן על-דרך ריבוי עבירות:

- א. **רישום כוזב במסמכי תאגיד, לפי סעיף 423 לחוק העונשין, תשל"ז-1977;**
- ב. **מרמה והפרת אמונים בתאגיד, לפי סעיף 425 לחוק הנ"ל;**
- ג. **זיוף מסמך בכוונה לקבל באמצעותו דבר, לפי סעיף 418 לחוק הנ"ל;**
- ד. **שימוש במסמך מזויף, לפי סעיף 420 לחוק הנ"ל;**

אני מזכה את הנאשם מעבירות אלו בכל הנוגע לעובדות המפורטות בסעיפים קטנים י'-י"א של סעיף 11 לכתב האישום (כפל תשלומים של הערייה והקרבן).

ניתנה היום, ו' בטבת תשע"ד, 28 בדצמבר 2014, במעמד הצדדים.

- [1] הציטוט, ככל ציטוט בהכרעת הדין, מובא כלשונו; בסוגריים יובאו מספרי המוצגים ולפי הצורך גם מספרי העמודים בהם; מספר עמוד בלבד משמעו הפנייה לפרוטוקול;
- [2] עניינה של פרשה זו בחקירה נגד הנאשם, לאון מורוזובסקי, גבע שגיא ואחרים, בחשד שבמסגרת תפקידיהם בהסתדרות הפקידים ובגופים וקרנות הקשורים אליה, ביצעו עבירות שוחד, מרמה ועוד, בעיקר על-רקע קבלת טובות הנאה שונות מבתי מלון בהם התארחו בעלי תפקידים, בני משפחותיהם, עובדים, מעסיקים ועמיתי הקרנות. המעשים שבגינם נחקרו החשדות בוצעו בשנים 2000-2005, החקירה החלה בשנת 2006 והתיק נגזר בעניינם של כל המעורבים בשנת 2013;
- [3] עניין שלעמדת התביעה אינו נדרש להכרעה בענייננו, לנוכח האפשרות שכן היה אישור, כאמור לעיל;
- [4] בעקבות נהג הצדדים, יזוהו בהמשך רוב המעורבים בשמותיהם הפרטיים: כך במיוחד לאלו שצמחו בהסתדרות, מתוך כבוד וחיבה למנהגי ימים עברו;
- [5] דברי גיל ברטל בהודעתו, בעדותו במסמך ההשלמה ת/63; דברי יוסי שטורם ת/39, ע' 7; 337-338, 340, 451; שני אלה, וגם גבע שגיא, מתארים כיצד היה כל עניין חשוב או במחלוקת מובא בפני לאון להכרעה. גם הנאשם מתאר נהג זה;
- [6] גם הכבאים, כעובדי רשויות מקומיות (אז) היו בין עמיתי הקרן, ואין מחלוקת כי הנאשם פעל לשמרם כעמיתי הקרן, ובין היתר על-ידי פגישות ואירוח של ראשי איגודיהם;
- [7] פרוטוקול ישיבת ועדת ביקורת מ-14.4.05, ת/54ב; פניותיו של גיל לששון שנותרו ללא מענה, ת/21, ת/42 ובעדותו בע' 53; עדותו של לאון בע' 241, 263-266 (סירובו של ששון לתת חוות דעת בכתב); לטענת גבע בעדותו, נהג ששון להביע דעה רק לאחר שהבין למה מכוון לאון, והסניגור כינה אותו בסיכומיו "משרתם של כל האדונים". יובהר, שאינני מאמץ קביעות אלו, ומכל מקום אין בדברים אלו כדי להצביע על הטיית עדות של העד נגד הנאשם;
- [8] עדות הנאשם, ע' 327;
- [9] עדות הנאשם, ע' 378;
- [10] היתה כוונה לקבוע כללים כאלה, בעקבות דו"ח ביקורת פנימית משנת 2003, אך היא לא הוגשמה (ת/א, ע' 7);

- [11] החקירה הנגדית הינה הכלי המרכזי בבחינת עדותם של עדים. כאשר נמנע צד מחקירתו הנגדית של עד בנקודה מהותית, חזקה שתשובות העד לא היו משרתות עניינו (בכפוף לחריגים אינם מתקיימים בענייננו), וראו למשל ע"פ 38/61 **יצחק נ' היו"מ**, פ"ד טו , 514, 528 וע"א 260/82 **סלומון נ' אמונה**, פ"ד לח(4) 253, 258. תוקפה של הלכה זו יפה גם בכל מקום נוסף בהכרעת-דין זו שבו נזכרת הימנעות ההגנה מחקירה בנקודה משמעותית;
- [12] הסניגור נתלה בסיכומיו במילותיו של יוסי בהודעתו ראשונה, לפיה "במרץ 2005 החליט דירקטוריון הקרן שיש לתגמל אותו" אך מהמשך הדברים ברור שמדובר על החזר הוצאות (ת/35);
- [13] סיכומי התביעה, ע' 454;
- [14] אין ענייננו אפוא באפשרות ההרשעה בעבירה על-פי עובדות שלא נטענו בכתב האישום, לפי סעיף 184 לחוק סדר הדין הפלילי [נ"מ], תשנ"ב-1982;
- [15] אין חולק שהחלטת הדירקטוריון התייחסה להחזר הוצאות שהוצאו בפועל והתקבלו בגין קבלות. להלן יכוננו אלו בקיצור לשם הנוחות, "החזר הוצאות" או פשוט "הוצאות";
- [16] ת/40ג. לפי סעיפים 4 ו-44 לתקנון, הקרן היא חברה ציבורית שרשאית לפעול אך ורק לביצוע תכנית ההשתלמות;
- [17] או 18% מס, כשמדובר בכיבוד קל במשרדי הקרן - סוג הוצאות נדיר מאוד בענייננו;
- [18] והשוו פסקה 16 לע"פ 281/82 **אבו חצירא נ' מ.י.** (1983);
- [19] ללא הוראות תשלום של גמול דירקטורים שקיבל הנאשם ושל הוצאות טיסה ושהייה באילת לצרכי אירוע משפחתי של דירקטור אחר. הסכומים להלן מעוגלים לשקלים שלמים;
- [20] גבע עצמו טען שהחל לעמוד על בדיקות ממשיות לאחר שהבין חשיבותן בעקבות השתלמות שעבר;
- [21] לכן, אבני פסל רק חמש הוצאות של הנאשם, בסך כולל של כאלפיים ₪, ביניהן מכון יופי וספא;
- [22] במשפטו הודה הירשזון כי קיבל מדי חודש כספים מאת התאגידים שבראשם עמד, שהגיעו לידיו כמזומנים במעטפות סגורות. לטענתו, כספים אלו הגיעו לו - בין אם על-חשבון פנסיה שלא מימש (גרסת הפנסיה) ובין אם כשכר על עבודתו שנעשתה ללא משכורת רשמית (גרסת המעין-משכורת) - וניתנו לו

בדרך עקלקלה זו כדי לחמוק מהאיסור על חבר כנסת לקבל שכר או תגמול מגוף אחר פרט לכנסת, לפי תיקון משנת 1996 לחוק חסינות חברי הכנסת, זכויותיהם וחובותיהם, התשי"א-1951. לדבריו, דרך זה הוצעה לו על-ידי מנהלי התאגידים שדרבנו אותו לאמצה. במהלך המשפט דבקה הגנתו של הירשזון בעיקר בגרסת המעין-משכורת, וטענה כי מדובר בפגם אתי בלבד שבהפרת חוק החסינות. טענה זו נדחתה בעיקר על בסיס ראיתי. פסק-דינו של ביהמ"ש המחוזי אושר בע"פ 7641/09 הירשזון נ' מ.י. (2011);

[23] את המילה "משלחת" הוסיפה אילנית, לפי עדותה (ע' 428);

[24] באחת מהודעותיו טעה יוסי וטען שהקרן לא נדרשה לשלם ולא שילמה עבור המקרר;

[25] נדונה העמימות בהחלטות וששון התבקש לבדוק, אך (כמובן) סרב בטענה שלא מדובר בשאלות משפטיות;

[26] ההתייחסות לחוקים ותקנות תהא ללא התחשבות בתיקונים מוסיפים ומשנים, שתוקנו לאחר התקופה הרלוונטית לכתב האישום;

[27] התקנון משתמש במילה "מועצה";

[28] זהות העושה יכולה להיחשב כיסוד נסיבתי;

[29] השוו לדחיית טענה דומה, של העלמתן של העברת כספים מעיני ועדת האתיקה של הכנסת ולא דווקא מאורגני התאגיד, בעניין הירשזון הנ"ל (במחוזי), סעיף 168;

[30] ערעור שהגישו הנאשמים נדחה לעניין הרשעתם בעבירה זו, וערכאת הערעור אמצה את דרך הניתוח והמסקנות של בית המשפט קמא (ע"פ (ת"א) 7201/06 יגרמן נ' מ.י. (2008), בפסקה 26;

[31] ערעור שהגיש הנאשם נמחק לבקשתו;

[32] אליו הצטרפו לעניין זה הש' ברק וש' לוי, שחלקו עליו לעניין אחר (עבירת גניבה);

[33] בניסוחו הבוטא אך הקולע של הסניגור בסעיפים 130-131 להשלמת סיכומיו: "אכן מדובר בעבירת סל, אך תהום יש בין סל לפח. לא כל מה שאין בו חפץ ניתן להשליך לסל". אבחנה-אזהרה זו עמדה לנגד עיני;